LAVRENTII GAMBARAE BRIXIANI

CAPRAROLA.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

ROMAE,

Apud Franciſcum Zanettum.

M D LXXXI.

AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARDINALEM.

NON Orientis opes cupio, faſceſve, nec annos
Neſtoris, aut valida regna ſubacta manu.
Sit mihi ſat laudesq. tuas, & facta tuorum,
FARNESI, noſtris texere carminibus:
Sit Caprarolæ ſedem dixiſſe ſuperbam,
Qua nullum Europa clarius extat opus:
Viuere & hanc vitam ſub te, mea lumina donec
Aeternam in noctem clauſerit alta quies.

AD ALEXANDRVM Farneſium Cardinalem

Laurentij Gambaræ Brixiani

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CAPRAROLA.

DVM nos te canimus, præclaraq. facta tuorum,
Et poſitam Cimini lętis in collibus arcem,
Farneſiæ gẽtis ſidus, columenq. meumq.
Præſidium, & ſemper ſummis exercite rebus
Maxime ALEXANDER: tu vati aſſiſte canenti,
Hic inter gelidos fontes, platanumq. comantem,
Gratior æſtiuos qua temperat aura calores,
Et nemorum placidis percurrit flatibus vmbras.
Aduentu tepidi veris lætiſſima tellus,
Aggeribus modo quæ niueis obducta rigebat,
Fronde noua, & multo aſpirans fragrabat odore,
Atq. cateruatim ſubter nemora alta volucres
Lætæ exercebant mira dulcedine cantus
Deſuetos ob longam hiemem, ſiluasq. niuales,
Et noua carpebant ſtabulis armenta relictis
Gramina, & e viuis hauribant fontibus vndas:
Cum Ladon (cui mille greges ad flumen Helori,
Tercentum & tauri ſupra latera alta Pachini
Paſcebant virides herbas) dilecta reliquit

Littora Trinacriæ, genero comitatus Aceſte,
In primis conſanguineos vt cerneret, vtq.
Ante alias vrbem egregiam, ſceptriſq. potentem;
Quam vetus Hetruſcis interluit Albula lymphis.
Magnorum hic poſtquam vidit monumenta Quiritum
Diſiecta, & prolapſa ſolo, rerumq. ruinas
Ingemuit, dirum exitium miſeratus, & vrbem,
Arripuitq. viam tendens ad Thybridis amnem,
Hoſpitij memor antiqui; viſurus eoſdem
Mane locos, cum iam pulſis auroraredirет
Craſtina ſideribus, lux atq. immiſſa tenebras
Diſcuteret piceæ noctis. Tunc Thybridis altas
Exigua rate vectus aquas tranauit, Aceſte
Sicanio comite: & magni deuenit ad hortos
FARNESI, quorum cuſtos erat vmber Helenor;
Tectaq. confeſtim ſera ſub nocte petiuit.
At cuſtos cari aduentu lætatur amici;
Atq. vtrumq. iubet domini ſuccedere tectis.
Protinus hos menſis, gazaq. accepit agreſti.
Tunc læti inter ſe dapibus veſcuntur inemptis,
Et rebus, quas hortus heri fœcundus alebat.
Poſtquam pulſa fames, ſublataq. ruſtica menſis
Pocula, & agreſtes epulæ, ſic orſus Helenor:
Quæ, Ladon, tibi cauſa viæ? quo tenditis ambo?
Dic age quid venias. an ſors te aduerſa fatigat;
Inuitumq. alios cogit te quærere fines?
Nam cœpere tuo capiti caneſcere crines.
Quàm lætor te nunc ſubiјſſe hæc regia tecta?
Non ſcelus eluimus, reddit cum talia Ladon;
Nec nos exilium patrijs à finibus arcet.
Hanc nos conſilio vnanimes acceſſimus vrbem.

Eſt

Eſt hic & cantu, & calamis præclarus Aceſtes,
Et læti diues fundi, nemorumque, gregiſque;
Qui gener eſt, ſociuſq. viæ, pariterq. laboris.
Sanguine coniunctos nobis huc venimus ambo
viſere, & hanc præclaram Vrbem: nos nauita ab oris
Sicanijs patrius Tyrrhena per æquora vexit
Thybridis ad Tuſci fauces: pontoq. remenſo
Ille idem in patriam Tyrrhena per alta reducet:
Cras & eris noſter comes, & dux, hoſpes Helenor.
Interea fuſcis cum nox iam nigra tenebris
Obducat cælum & terras, ſurgamus, & vna
Corpora iam placidæ demus defeſſa quieti.
Tunc Ladona petijt dextra, comitemq. ſiniſtra
Hoſpes, & hæc inquit: Cum Sol cras prima relinquet
Littora, & has circum luſtrabit lumine ripas,
Addam me vobis ſocium, & per ſingula ducam:
Nec toties audita mihi narrare pigebit.
Hæc ait, atq. illos ſtratis, thalamoq. locauit.
Sed poſtquam Sol tellurem, cælumq. reuiſit
Craſtinus, actutum ſtratis, placidoq. ſopore
Corripiunt ſeſe; atq. domos mirantur, & hortos
FARNESI, & iuxta labentes Thybridis vndas.
Tunc cuſtos horti lætus ſic fatur Helenor:
Hæc domus, atq. horti ſunt inter flumen, & altum
Ianiculum poſiti, quos tu prope conſpicis. eſt fons
Deducens liquidas Tiberino a gurgite lymphas,
Hoſq. rigans virides hortos, ceu riuus abundans.
Mœnia ſunt Libyam contra, qua Septimiana
Eſt regio: his noſtris non Africus ingruit oris,
Siue calore graui premitur, ſeu frigore tellus:
Seu placidi ſpirant Zephyri, non æſtifer vrit

Hos hortos canis; at ſemper viret humida tellus.
Hunc cerne Alcidem Atlantis vaſta ferentem
Pondera, & æthereos axes, duodenaq. ſigna.
Has olim PAVLVS *ſubter* FARNESIVS *vmbras,*
Omnes qui ſacro populos, gentemq. regebat
Romanam imperio, toties conuiuia duxit,
Vel iuxta hunc fontem, fluuiјve ad Thybridis vndam,
Tempore quo Thybris felix in læta fluebat
Aequora, & hanc claram placidis decurſibus Vrbem
Scindebat, lætusq. ſuo gaudebat alumno.
Aſpice & hæc veterum conuiuia læta deorum;
Quos olim incaſſum coluit gens inſcia recti,
Quæ pinxit Raphael Vrbinas clarus in arte
Picturæ, atq. etiam ſublimia tecta, viasq.
Hortorum, & varijs redolentes floribus hortos.
Augurat & mea mens eadem felicia ſecla
Eſſe olim reditura iterum, lætamq. per Vrbem
Collibus impoſitam ſeptem fluet Albula lætis
Vorticibus, cum magnanimum de ſtirpe nepotem
Proſpiciet PAVLI *Lauinia regna tenentem.*
Sæpe & ALEXANDER *ſedem hãc inuiſit, & hortos,*
PAVLI *ipſa de prole ſatus; lumenq. Senatus*
Purpurei; & totos horti per compita Soles,
Aut ſubter platani frondoſa vmbracula condit.
Aſpice odoratum citri nemus: aſpice poma
Aurea, quæ non ſunt vigili ſeruata draconi.
His ſemper ramis partim ſunt mitia, partim
Immatura virent: nec deſit fertilis arbos,
Omnigenos fert ipſa ſuo quæ tempore fructus.
Hic & humus vario florum perfuſa colore
Ridet, & increpitat tarde ſurgentia veris

Tempora, & Heſperijs ſpirantia flamina ab oris.
Sed Veris producit opes, herbaſque, prius quam
Adueniat ver purpureum, Zephyriq. tepentes.
His dictis, Tiberis tranarunt flumina cymba
Exigua, celſas ſedes, & regia tecta
Viſuri, quæ iam PAVLVS FARNESIVS *olim*
Condidit, hac quondam clara regnator in vrbe.
Tunc admirantur referentia marmora viuos
Herculeos vultus, ſtricto & mucrone ſub altis
Porticibus ſtantes nudato corpore Thracas.
Zetus hic, Amphionq. intorto ſpumea fune
Indomiti bouis ora tenent, ſæuamq. nouercam
Inuiſam matri arripiunt, longeq. furentis,
Atq. reluctantis toto cum corpore Dircen
Fune ligant collo tauri, miſeramq. fluentem
Proiecere in aquam, quæ Dirce nomine dicta eſt.
His etiam hoſpitibus comitem ſeſe addidit Idas,
Romulidum priſcos doctus cognoſcere vultus,
Quos olim è ſaxo ſibi finxit, & ære vetuſtas.
Alloquitur comites cuſtos ſic arcis Helenor:
Has ſolido varias ſpectate è marmore formas.
Hic ſunt egregij ciues, quos inclyta Roma
Produxit claros olim terraq. mariq;
Quorum hic ſunt capita Oebalio de marmore tantum.
Hoc caput vltoris Bruti eſt: ſtat Cæſaris illic;
Pompei ſtat parte alia; iuxtaq. Cupido,
Quo non Auſonia tota eſt formoſior alter.
Hic Pan Dametam calamos percurrere labro
Edocet, egregius fama quem Batrachus olim
Cælauit lapide ex Phrygio. hic Cypris Amori
Eripit e manibus arcum: procul aſpice Ladon,

Delphinum dorſo puerum ſuper alta ferentem.
Hæc rerum eſt Natura parens e marmore viuo.
At poſtquam cuncta hæc illis monſtrauit Helenor,
Ille viam ſecuit Capitolia ad alta Quiritum.
Dumq. irent, celſa aſpiciunt teſtudine templum,
Templum operoſum, ingens, quod relligionis amore,
Diuini & cultus ſtudio inflammatus, in Vrbe
Condit ALEXANDER mira FARNESIVS arte;
Quod noſtra, & ventura olim mirabitur ætas.
Deinde alacres intrant renouata palatia montis;
Romulidumq. vident bello parta inclyta regna,
Atq. ex ære lupam, præbentemq. vbera natis
Ex Rhea quondam genitis; vbi marmore Cæſar
Cælatus, pariterq. Auguſtus, & Herculis ingens
Ex ære effigies. hic Bruti, hic ſigna Quiritum
Plurima ſunt, partim e ſaxo, partim ære nitenti.
O Ladon, olim celebratam hanc aſpice rupem
Tarpeiam, quam nunc paſcuntur equiq. gregeſque.
Hac in parte forum Romanum conſpice; vendi
Nunc ſolita hic certis armenta, gregeſq. diebus.
Aſpice Auentini ſedem, quo Cacus abegit
Alcide (vt perhibent) tauros: & multa domorum
Tecta vbi ſunt, vada ſcindebat tunc lata paludis
Nauta rate hos inter præcelſo vertice colles.
Tantum tempus edax valet, & longinqua vetuſtas.
Valle erat hac olim tenebroſa atq. alta vorago;
In quam vectus equo, ſaltu ſe Curtius armis
Incinctus dedit, afflictæ commotus amore
Ante alios patriæ, quæ ſe magnoq. timore,
Et luctu ſoluit, terræq. coiuit hiatus.
Hanc ſummi partem montis liquere, petuntq.

Partem aliam, qua Romulidis dat iura Senator;
Ad comiteſq. ſuos inquit conuerſus Helenor:
Hi læua, ac dextra poſiti de parte gigantes,
Fluuiorum duo ſunt ſimulacra e marmore, quorum
Bellando vicit Romana potentia terras.
Hæc autem PAVLI eſt niueo de marmore imago
FARNESI: hic quondam mitis moderator in vrbe
Qui fuit, & rerum prudens; cui ſponte dicauit
Hoc Capitolina ſimulacrum in ſede Senatus
Romanus, populuſque, quod inſtaurauerit vrbem
Romulidum, multaſq. vias quod ſtrauerit; illaſq.
Ornarit; quo peſtiferas non amplius auras
Roma auctore timet, prius vt miſeranda timebat.
Hæc eſt effigies pario de marmore magni
GREGORII, qui dum ius ſacra hac redderet vrbe,
Iuſtitiam ſemper coluit: mox vectus ad altam
Pontificum ſedem, placidis inflectit habenis
Hanc vrbem; quæ nunc tanto ſub principe floret.
Aureli ex ære effigiem mirantur equeſtrem;
Septimijq. vident monumenta, & fortia bello
Fornice in excelſo facta, & præclara trophæa
Parta manu, & varios habitus, atq. arma, tubaſque:
Ferratoq. vident diſiectos ariete muros.
Deinde Palatini vertunt ad culmina greſſus,
Et grato accepti hoſpitio, ſic fatur Helenor:
Hic locus eſt, vbi longæuus Rex condidit olim
Euander primas arces, lætuſq. recepit
Hoſpitio profugum Aeneam. hic magnus ab oris
Heſperijs rediens olim Tirynthius ędes
Inuiſit, quas tunc Euander Graius habebat.
Hic erat imperij ſedes; hic ſceptra tenebant

Romu-

Romulidum primi Reges: hic proxima cælo
Templa Iouis Statoris erant. hic parua Quirini
Regis erat domus, atq. aliorum tecta Quiritum
Ardua, fulta auro, & Phrygijs decorata columnis.
Hic ſedem egregiam, rerum dominator habebat
Auguſtus; montiſq. ſub hac radice fluebat
Tyrrhenus Thybris, qua Dardanis Ilia natos
Indoluit fluuio expoſitos; quos Fauſtulus alto
Aſpectans limo, qua parte receſſerat amnis
Suſtulit, infanteſq. lupænutricis alumnos
In ſtabula alta tulit, præberet vt vbera coniux.
Pons erat hic etiam, qui coniungebat vtroſq.
Hos colles, qui fornicibus, pariterq. columnis
Marmoreis innixus erat: veſtigia cuius
Certa extant nunc: hos inter fundarat aſylum
Romulus, hac vos parte etiam ſpectabitis hortos
A dextra partim irriguos, queis maximus olim
Circus erat, quo certamen nauale ſolebant
Romulidę, inq. lacu belli ſimulacra ciere.
Hæc montis pars, quę Tiberim, Capitoliaq. alta,
Romanumq. forum ſpectat, conceſſit in vſum
Hortorum; tecta oblectant hęc diruta quondam
FARNESIVM. Poſthinc digreſſus monſtrat Helenor
Parte alia templi veſtigia plurima Pacis;
Fornice & excelſo Solymę ſpolia inclyta gentis,
Et candelabrum, & diuini fœderis arcam:
Biſſenos ſpectant faſces, totidemq. ſecures:
Et Conſtantini præcelſo in fornice pugnas:
Conſpicuumq. altumq. Titi, & patris amphitheatrum.
Inde Quirinali viderunt colle ſuperbos
Quadrupedes; & virgineos gener hauſit Aceſtes

Cum

Cum ſocero lætus latice: Neruæq. columnas
Traiani, atque Antonini, iuueniſq. theatrum
Marcelli, & tumulum Auguſti, molemq. Adriani.
Deinde viam carpunt ad culmina Vaticani;
Pyramidemq. vident inuicti Cęſaris, ędemq.
Egregiam excelſamq. Petri, cum luce ſua Sol
Stellantis medium ſpatium ſuperaſſet Olympi.
Et templum ingreſſi ſubmiſſo poplite ſummum
Aeterni patris numen venerantur; & illud
Immenſum mirantur opus. Mox inquit Helenor:
Tertius hanc ſtatuit PAVLVS FARNESIVS *aram:*
Hanc ſibi prętere a effigiem fuluo ex oricalcho
Cęlatam tumulo impoſuit; quę lęta referret
Ipſius ora ſenis, ſacriq. inſignia regni.
Aſpice & hanc aram, ſub qua venerabile patris
Eſt Nazianzeni corpus; circum aſpice molem hanc
Tænario tecta e ſaxo, geminaſq. columnas,
Inſigniq. locum pictura, vt cernitis, auroq.
Ornatum & ſignis; opus admirabile magni
GREGORII, *genuit quem Felſina, regia quondam*
Lydorum ſedes: humili qui tranſtulit ipſum
Ex tumulo, & tumulum dedit hic, aramq. dicauit,
Prouentuſq. dedit multos, poſuitq. miniſtros
Qui facerent rem diuinam, canerentq. diebus
Continuis laudes patris omnipotentis ad aram:
Atq. illos cantu voces inflectere iuſſit,
Et numeris ſociare ſuis pulſa organa palmis.
Hic fudere preces genibus MARIAEQ. *Deoq.*
Aeterno vnanimes flexis, tu reſpice, & audi
Has noſtras pater alme preces, daq. inſuper vt nos
In patriam incolumes felix tua dextra reducat.

Et tu ſtella maris, duce qua non territus horret
Nauita puppe ſecans freta formidata Charybdis.
Alma Dei genitrix rege nos: age tu quoq. ad aures
Nazanzene refer hæc ſummo noſtra parenti
Tenuia verba licet, vt nos foueatq. tegatq.
Adueniat donec noſtræ meta vltima vitæ.
Mox celſas ſuperant ſedes, atq. aurea ſummi
Tecta patris; quibus inſpectant cincta atria longis
Porticibus; ſedesq. Pio iam principe Quarto
Inſubri erectas, atq. addita mœnia monti.
Hic vbi Laocoonta vident; Phœbumq. ſagittas
Tendentem; atq. alias cælato ex marmore formas.
Hæc vbi ſunt ſpectata ſatis, deſcendit Helenor
Cum ſocijs; portamq. petit, ſedesq. ſuperbas
Viſurus, quas Tyrrhenus fundauerat olim
Septimus his noſtris Clemens Etruſcus in oris:
Principibus loca grata, canis cum letifer alto
Se tollit cælo, & rapidis coquit æthera flammis:
Non longe qua pons Tiberini Miluius alto
Fluminis herboſas coniungit fornice ripas.
Hic primum ante fores inuitat Helenora cuſtos
Hoſpitio, comitesq. ſimul; ſubeuntq. ſuperbis
Porticibus; quos ille manu complexus vtraq. eſt.
Dum vero menſas ponit prope murmura fontis,
Atq. epulas parat agreſtes Laurentia coniux
Almonis (cui ruris erat data cura beati,
Hortorumque, domusq) viros ducebat Helenor
Compita per, longasq. vias, ſubterq. virentum
Siluarum ramos, & per vineta, cauasq.
Conualles; variosq. ortus monſtrabat aquarum,
Quæ paſſim humectant beneolentes floribus hortos,

Et

Et ſtagna efficiunt, quibus innatat humida ponti
Progenies, gaudetq. nouis colludere lymphis;
Signaq. proſpiciunt viuos imitantia vultus:
Quorum oculos ſpectata diu pictura tenebat,
Quam tecti interior paries ſublimis habebat.
Singula ſed poſtquam læti aſpexere, reuiſunt
Almonem, quos ipſe domi expectabat. at illos
Vt vidit, celer occurrit, dextraq. prehenſos
Adducit, poſitisq. iubet diſcumbere menſis;
Qui dapibus, ſimul & grato ſermone fruuntur.
Vt vero ſublatę epulę, ſic fatur Helenor:
Si vobis ſedet hoc, cum terras lux noua Solis
Luſtrabit, nitidoq. dies albeſcet ab ortu:
Hinc Caprarolę celſas tendemus ad arces,
Quas ſtruit inſignis fama FARNESIVS *inter*
Siluarum longos tractus, monteſq. Capenos.
Hanc prius æthereo quàm Sol decedat Olympo,
Optatam à nobis non feſſi intrabimus arcem.
Tunc contra Ladon paucis reſpondet, & infit:
An magis optarem patrios inuiſere colles,
Has an vulgatas vtroq. a littore ſedes
Oceani, dubia eſt noſtræ ſententia mentis.
Sed tamen hanc arcem viſendi immenſa cupido
Me tenet, & generum pariter. nam ſæpe Nealcem
Audiui, qui paſcit oues per prata Panormi
Florea, tollentem cęlo ſurgentia tecta
Hortorum, & pariter laudes ruriſq. canentem,
Atq. Aegocrenes fontem, pariterq. perennes
Fontis Acidaliæ picto ſub fornice lymphas.
Tunc Almo, Surgamus, ait; nam roſcida luna
Fulgentis paſſim cæli ſpatia ardua pulſat:

Et

Et feſſi optato ſe compoſuere cubili.
Iam reuoluta dies matura luce rubebat;
Et iubare infuſo luceſcere cœperat omnis
Terrarum, & pelagi tractus, radiantiaq. alti
Tecta poli; cum ſopitos ſomno} excitat hoſpes.
Illi alacres ſurgunt ſtratis, quibus Italus Almo
Monſtrat iter breue per colles, florentiaq. arua,
Deuenere nouas ſedes, operoſaq. magni
Atria FARNESII, *cum Sol decliuis ad oras*
Flecteret Heſperias ſeſe, noxq. atra rediret.
Mox ſuperant placidum collem: Tuſcumq. Lycormam
Texentem inueniunt frondoſa vmbracula fontem,
Fontem Aegocrenes circum, rigidaq. ſecantem
Silueſtres ferra truncos, ſciſſiſq. flagella
Summa immittentem fœcunda ex arbore ramis:
Inſita vt e proprio trunco, tunc fertilis arbos
Ignotas frondes, ignotaq. poma ſub auras
Efferret, decora hortorum, ſiluæq. virentis.
At poſtquam ante oculos conſpexit Helenora cuſtos,
Hortorumq. domusq. opera interrupta reliquit,
Atque illum amplexus medium, ſic ore profatur:
Te Vere aduenilſe nouo quam lætor Helenor,
Vt poſſis hortos florentes cernere, nuper
Quos noſtræ coluere manus: quoq. ordine flores
Sint poſiti, vel culta quibus mage gaudeat herbis
Area, & vt ſepes niueo intertexta liguſtro,
Et lauru, myrtoq. pari. nam cetera noſtri
Communis iuſſu domini diſtincta videbis.
Hæc fert purpureos Autumni tempore flores
Area lata croci, qua non fœcundior ulla
Eſt circum hos lætos colles, longinquaq. circum

Hæc loca: non illum florentem interficit aut mus
Agreſtis, vel talpa nocens, aut noxia menſtra,
Quæ paſſim terra alma creat ſitientibus aruis.
Et ſicut Veris decus eſt roſa, ſic crocus ipſe
Autumni decus eſt, pictis cum floret in hortis.
Sed quia ſera dies vna cum Sole recedit,
Et duplicat denſas nemoroſis vallibus vmbras,
Ad ſedem tendamus iter. Tunc inquit Helenor:
Adduxi mecum hos ſocios, qui Dædala ſigna,
Atq. hortos, dominiq. domos ad Thybridis amnem
Viderunt, & tecta alta olim, nunc diruta paſſim:
Has etiam duce me cupierunt viſere ſedes,
Quas olim Siculus laudauit ſæpe Nealces,
Et paſtorali vexit ſuper æthera cantu.
Tunc horti cuſtos fatur ſic ore Lycormas:
Has inſpecturos ædes non miror ab oris
Trinacriæ veniſſe viros: nam ſeu coquit agros
Sirius, aut paſſim grauibus rubet vua racemis,
In glacie ſeu vertit hiems ſtagna alta Paduſæ;
Seu cum terra tumet Zephyro ſpirante; frequentant
Viſendi has ſtudio ſedes Romanus, & omnis
Auſonia, atq. Tagi quiſquis bibit accola fontem;
Quiq. bibunt Ararim, Rhenique, Iſtriq. fluenta.
Mox celſas ſubiere domos; menſamq. Lycormas
Conſortem thalami iuſſit ſub aperta parari
Atria, quæ ſpectant Nepetam, Soractis & arces
Aerias; illosq. iubet diſcumbere menſis.
Tunc coniux Aegle celſo ſub fornice lychnum
Suſpendit, ſtruit & menſam, libumq. miniſtrat
Conditum melle Hyblæo, & beneolentibus herbis;
Defrutaq. antiquum longe redolentia vinum;

Et ſale terga ſuis durata apponit, & agni
Pectus, & albentes armos; qui gramina nondum
Carpere, nec patrijs ſtabulis exire ſolebat.
Huic menſæ non pinguis anas, chortisq. volucres,
(Quos tales cuſtos tecti ſeruarat in vſus)
Defuerunt; non ruris opes: namq. inclytus olli
FARNESIVS *dederat mandata, vt ſiquis ad ipſas*
Viſendi ſtudio celebres accederet arces,
Non illum, comitesve ſuos prohiberet aperto
Hoſpitio. mox accelerans molliſſima defert
Vina Micon, cellis non cedere ſucta Falernis:
Quæ circum vineta ferunt, collesq. Capeni:
Detulit & ſuccos vitis, quam maximus olim
Syllano Paulus conſeuit rure propinquo.
Vt vero ventum eſt ad menſæ dona ſecundæ,
Vimineos nucibus calathos, pariterq. volemis,
Caſtaneisq. pirisq. Micon, Rhodiaq. rubenti
Implet, & apponit quadris: nec plurima ibi nux,
Vel radij deſunt, opulentaq. copia preſſi
Lactis, amineumq. nouum de palmite nectar
Collectum. at poſtquam dapibus conſuetus edendi eſt
Pulſus amor, ſurgunt menſis, varieq. fruuntur
Colloquio inter ſe, donec ſopor aliger artus,
Illorumq oculos premeret. tunc ipſe Licormas
In thalamum ſocios duxit, ſtratisq. locauit.
Humida iam ſummo nox decedebat Olympo,
Ducebatq. rubens terris Aurora nitentem
Clara diem; atq. hortis volucres, ſiluisq. canebant,
Implebantq. nouis nemorum concentibus vmbras:
Nec caueis incluſa cauis philomela ſilebat,
Cum vigil ex humili ſtrato ſurrexit Aceſtes,

Et

Et Ladon aperit iubare exoriente feneſtras;
Pacatumq. videt cælum, cæliq. ſerena,
Aeraq. ingenti plenum dulcedine Veris
Aduentu: & vertens oculos proſpexit in hortis
Stringentem ſepes, & odora roſaria falce,
Et tranſportantem plantaria viua Lycormam.
Tunc generum, pariterq. acciuit Helenora Ladon;
Vnanimesq. petunt iuxta ſata culta Lycormam
Luce laborantem prima: qui protinus illos
Vt vidit, medio ſeſe tulit obuius horto,
Atque opus incæptum liquit; dehinc talia fatur:
Haud volui veſtros, dum nox tenet æthera ſomnos
Rumpere, Sol herbis infuſo lumine donec
Decuteret gelidum rorem per lubrica prata.
Hæc dicens illos in regia tecta recepit.
Tunc ſcandunt ſcalas, quarum formatus in amplum
Eſt orbem aſcenſus facilis, placidusque, vbi magnum
Scalarum in medio ſpatium, circumq. columnis
Incinctum validis, necnon & fornice lato.
In primis intrant vbi ſunt ſub fornice celſo
Porticibus circumpictis duodena Quiritum
Tænario ſigna e ſaxo, referentia viuos
Illorum vultus, Romam qui & littus Eoum,
Necnon Heſperium imperio tenuere ſuperbo.
Mox templum auguſtum ſubeunt, & numen adorant
Suppliciter Patris æterni: tunc voce Lycormas,
Atque manu ſocijs mirantibus explicat omnem
Picturæ ſeriem ſpirantis, & edocet artem:
De nibiloq. Deum æternum vaga ſidera, & altum
Aethera, & Oceani tractus, terrasq. creantem,
Et Solem, lunæq. globum, volucreſque, feraſque;

Formantemq. hominem manibus, thalamiq. iugalis
Conſortem ex coſta ipſius, cum duceret altum
Adam ſtratus humi viridante in gramine ſomnum.
Ille etiam pictosq. viros monſtrauit in æde
Biſſenos, olim fidei fundamina noſtræ.
Parte alia Deus omnipotens in marmore vaſto
Immergit Pharias vna cum Rege phalangas.
Dauid Idumęos ſibi ferre tributa coegit,
Quos nuper ſumptis bellando vicerat armis.
Aſpicite hanc puppim, Noe quam condidit olim
Mandato patris æterni; quæ non habet alas
Velorum; quęq. eſt etiam ſine remige; clauusq.
Haud regit hanc mare per tumidum, pelagiq. procellas;
Cum venti poſuere, ratem non anchora fundat:
At regit hanc Dominus, qua ſemina cuncta ferarum;
Quęq. colunt ſiluas volucrum, & de ſanguine Adami
Octo animas tantum clauſit, cum uertice ab alto
Perpetuus rueret piceis e nubibus imber,
Et tegeret terras, nec non animalia, cum iam
Flumina nec ripas, nec littora pontus haberet.
Aſpicite Abraamum ſumma de parte tenentem
Enſem nudatum, & puerum mactare volentem.
Nuntius e cælo delabens depulit ipſi
Mortem intentatam puero Iſac: mox vbi vultus
Suſtulit ipſe Abraam, poſt tergum cornibus inter
Vepres incuruis aries eſt viſus, ad aramq.
Adductus, vice qui pueri cultrum imbuit alto
Vlnere, & æterno ſacrata eſt victima Patri.
De Cruce depoſitus iacet hic (vt cernis) IESVS
Quem iuxta fundens lacrymas gemit anxia mater,
Atque dolet nati funus crudele perempti:
Et

Et deſlent crinem effuſæ per colla ſorores.
Mox intrant domini ſedes, aulamq. patentem;
Atque vocant cuſtodem arcis, qui ſingula norat
Farneſię tot facta domus vulgata, genusque.
Hic vbi præclaram FARNESI *ex ordine gentem*
Spectat Alexandri Ladon, titulosq. parentum
Aut bello, aut pace emeritos, aut fortia facta
Ante oculos; ſiſtitq. pedum veſtigia, & infit:
Hanc ſeriem rerum immenſam ne pœniteat te,
Quam circum pictam aſpicio, memorare, Lycorma.
Ille autem paucis picturam ex ordine dictis
Edocet, antiquam referens ab origine prolem
Sanguine, & illuſtrem factis. En aſpice, dixit,
Hos circum Heroas, quos belli gloria duxit
Aſtra ſuper, toga vel ſacro inſigniuit honore.
Hic Guido veterem tenuit Farneſius vrbem
Imperio, quem primores, populusq. vocarant
In regni ſceptrum; quos iam diſcordia ferre
Inter ſe (infandum) ſcelerata coegerat arma.
Hic ſolitam in ſedem ciues, vrbiq. ſalutem
Reddidit, & finem poſuit ciuilibus armis.
Ranutium hunc bello Quartus præfecit, & armis
Eugenius, cui poſt rebus feliciter actis,
Ex auro radiante roſam tranſmiſit habendam
Ob meritum, quæ haud ſueta dari eſt niſi regibus olim,
Et ducibus, quos iam virtus ſuper æthera vexit.
En Petrus, quem clara ducem Florentia bello
Fecerat, ingreditur cunctis plaudentibus vrbem
Piſarum, duce captiuo, cæſisq. triumphans
Hoſtibus. Hic etiam Rainerius eligitur dux
Agminis Etruſci, cum bello clarus, & armis

Germanus cæli lumen liquiſſet, & auras.
En alter Petrus, qui fuſis hoſtibus vrbis
Romanæ, prclapſa Coſæ iam mœnia bello
Reſtituit, ducens Vulſini ex vrbe colonos:
Victricis pugnæ monumentum, æternaq facti
Pręmia. Nicoleon etiam Mauortis alumnum
Aſpice, qui bello Romani principis hoſtes
Fudit, & ad mortem duro in certamine traxit;
Felſineamq. vrbem longa obſidione leuauit.
Hic vir hic eſt PAVLVS pręclari nominis huius
Tertius, Aeneadum princepſque, & rector ouilis
Aeterni Patris, quo non pręclarior alter
Vrbe fuit, quam cæruleis ſecat Albula lymphis:
Seu ſacros inter proceres cum incederet oſtro
Inſignis, ſeu cum Lauinia ſceptra teneret,
Et Romam facili imperio: geminoſq. nepotes
Auxilio Caroli Germanas miſit in oras,
Impia quem contra Germania verterat arma.
Cernis ALEXANDRVM dextra, fratremq. ſiniſtra
Cęſaris armatum ferro, ſeptoſq. cateruis
Bellatorum equitum Caroli iuſta arma ſequentes?
Lutetię hic etiam primum eſt Legatus ad oras
Miſſus ALEXANDER, quo Cęſar venerat, & Rex
Gallorum ſumptis acer Franciſcus in armis:
Diſcordeſq. illorum animos pacauit, & ambos
Fœdere coniunxit firmo. Procul aſpice gentis
Farneſię defenſorem, cui bellica paret
Gallia: & hunc etiam generatum Cęſare Regem,
Qui res Farneſię ſtirpis ſeruauit, & auxit.
Hanc dat ALEXANDRO florentē ciuibus vrbem
Farneſio, irriguis quam Parma interluit vndis,
Romu-

Romulidum Latijs quondam regnator in oris
Iulius; ille autem fratri dat habere, ſuumq.
Ablatum ius reſtituit, & debita ſceptra.
Hanc ſibi coniugio ſociauit Horatius armis
Maximus. Hęc autem Carolo ſata Cęſare virgo,
Eſt ducis Octaui coniux. Hic PAVLVS in aurea
Sede ſedens proceres inter, ſanctumq. Senatum,
Petro Aloyſio primos decernit honores
Militię, Caſtriq. Ducem creat. Et puer vna
Romanę efficitur præfectus Horatius vrbi.
Qui quamuis puer eſſet adhuc, tamen ille dabat ſpem
Indolis, & clarum ſpecimen virtutis; & omnes
Aequaſſet proauos, animi quoque robore, ni mors
Hoſtes tendentem contra ſtrauiſſet aheno
Tormento: cecidit quo flos, roburq. iuuentæ
Auſonię, quę ſub Gallorum rege merebat.
Hanc etiam partem, Ladon, ſpectabis, & vrbes
Has geminas, PAVLVS quas dono tertius olim
Petro Aloyſio ceſſit, ſtirpiq. futurę
Illius. Hos bello inſignes Farneſia proles
Edidit, Heroaſq. alios in luminis auras
Hęc gens pręclara eduxit bellique, togęq.
Egregios, quorum Europę vaga fama per oras
Didita Farneſiam gentem ſuper ęthera tollit.
Parte alia PAVLVS ſacrorum rector, & Vrbis,
Concilium priſco ſacrum de more coegit.
Hic Peruſinam vrbem domuit; Carolumq. recepit
Hoſpitio hic quintum, Libyę qui uictor ab oris
Depulſo veniens in regna reduxerat hoſte
Tuneti Regem. Hic geminos in fœdera Reges
Diſcordes olim, firmo tunc fœdere iunxit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Hic mouet & Venetorum animos, & Cęſaris, vt ſe
Ad bellum accingant ſecum, contraq. tyrannum
Arma ferant, qui regna tenet tot maxima duro
Imperio, intortis quę ſcindit curſibus Iſter,
Tot maris Ionij tractus, tot littora, & vrbes.
Ob veterum decreta patrum violata, nouoſq.
Inductos regno mores hic Paulus ademit
Tertius Henrico Octauo regalia iura,
Brittannos qui tunc populos ditione premebat.
Paulus Alexandrum Tyrio inſigniuit honore,
Necnon Ranutium fratrem; multoſq. ſenatus
Purpurei proceres tali decorauit honore.
Horum autem ſacro delecti ex ordine Patres
Quattuor antiqui tenuerunt ſceptra Latini;
Et poſitas ſeptem tenuerunt collibus arces.
Diuidit hic paries partes in quattuor annum:
Gramine ſe hic veſtit tellus, & frondibus arbos;
Demeſſas ferro hic campis terit area fruges;
Demetit hic mites in aprico colle racemos;
Aſperat hic gelidis Boreas afflatibus undas.
Hic paries Crucis oſtentat myſteria, Chriſtumq.
Hebręo populo diuini ſemina verbi
Spargentem, magniq. patris pręcepta docentem.
Poſtquam biſſenos comites, teſteſq. laborum,
Atque ſuorum operum Chriſtus delegit, ab alto
Deſcendit monte, atque loco veſtigia fixit
Campeſtri, quo gens aderat quamplurima ab oris
Sidonijs, Tyrijſque, freti quas alluit vnda;
Et gens, quæ ripas habitat Iordanis, vt ipſum
Audirent Chriſtum vitę pręcepta docentem
Aeternæ; vtq. illos crudeli tabe leuaret,

Obſtructaſq. aures aperiret; vincula linguæ
Solueret, & greſſus firmaret vt ille labantes;
Pelleret obſeſſo deformia pectore monſtra,
Aetherea gentem deiectam e ſede profundum
In barathrum Patre ab æterno, quando ille ſuperbum
Ob factum pœnas inimica a gente recepit.
Duxere hi vitam in ſiluis, vel rupe ſub alta,
Semoti procul a patria, rerumq. tumultu.
His etiam populis Salomon dat myſtica iura.
Illic ſunt etiam ſapientum dicta virorum;
Atque illis ſimiles vultus in pariete picti.
Hic matri Salomon infantem adiudicat; illamque,
Quæ vere non mater erat, puerumq. petebat
Abſcindi in geminas præſenti a iudice partes
Lictoris gladio, clamantem reppulit acri
Iudicio; matriq. dedit, quæ mœſta vetabat
Diſcindi puerum ferro, quod lictor habebat
In manibus: veræ nam ſunt commota parentis
Viſcera, quæ haud poterant fera cernere funera nati.
Hic Saulem iuſſu Domini, qui temperat axes
Aethereos, & ſæcla hominum, terraſque, fretumque:
Acceptumq. Deo Dauidem Samuel vnxit
Hebræi in Regem populi, Dominumq. colentis.
Dauidis ante pedes cithara eſt, qua rumpere ſuetus
Vocem erat, & dulces neruis intendere queſtus.
Hic ſtatuit Moſes certos hac parte tribunos,
Qui populis noua iura darent, rectumque, piumq.
Seruarent, liteſq. nouas componere vellent.
His etiam terris fixit tentoria Moſes;
Et ſtatuit legem populis, quos nuper ab oris
Duxerat Aegypti. Iethro duo pignora duxit, hu

Et Sephoram vxorem genero; caſtriſq. recepit
Hunc Moſes. cernenſq. ſocer dehinc luce ſequenti
Tot circum populis vnum illum iura ferentem,
Pondere ſub tanto paruum haud perferre laborem;
Admonuit generum vt vellet præferre tribunos,
Qui populis cauſasq. leues, facilesque, remotis
Muneribus, precibuſq. rei, vel amore ſuorum,
Audirent; non luce ſacra, certisve diebus:
Atque exercerent æquata lance ſupremum
Iudicium: leges Moſes, & ſacra doceret.
Difficili in cauſa iudex inſtructus adiret
Ipſum ductorem gentis, rerumq. magiſtrum.
Pectore flammam acrem Sampſon concepit amatæ
Virginis, ob faciem egregiam; cui credidit vni
Ipſe ſuos ſenſus arcanos, & male cautus
Detexit vireſq. ſuas, roburq. iuuentæ,
Conceſſum haud vnquam dono mortalibus vllis.
Dilectæ ſed genua ſuper gremiumq. ſoporem
Dum dulcem captat Sampſon; illa impia crinem
Nudato abraſit ferro, caſſumq. reliquit
Viribus, actutumq. illum nil tale putantem
Reppulit, & fugiens Philiſtim caſtra petiuit.
Cernite quæ inſomnis Pharao vidiſſe putarat,
Ingenti e Nili fluuio prodire iuuencas
Septenas numero pingues, & iuncea paſci
Pabula; ſeptenaſq. alias dehinc flumine eodem
Confectas macie prodire, inuadere quæ ſunt
Auſæ illas, auidoq. actutum abſumere morſu.
Quæ portendebant ſeptem cum frugibus annos
Venturos, ſeptemq. alios ſine frugibus annos.
Parietis hac eſt parte alia depictus Ioſeph,

Quem

Quem Luna, & quem Sol, vndenaq. ſidera adorant.
Non procul hinc aſtans ſpicarũ huic faſcis in agro eſt,
Quem prono vndeni venerantur vertice faſces.
Quæ portendebant Pharijs in partibus illum
Regnaturum olim vice Regis; quem ſimul omnes,
Frugum ob egeſtatem, fratres frumenta petentes
Poplite adorarunt ſummiſſo Regis in aula.
Eſſet dum Ioſeph tenebroſo in carcere clauſus
Immerito, Deus hunc non illo tempore liquit.
Aſpicite hanc ambo læua de parte feneſtram;
Qua læta aſſurgit vitis propagine terna;
Et iam purpureas vuas monſtrare videtur;
Et iuuenem pateram ingentem de more tenentem;
Pocula qui miſcet Regi, læuaq. prementem
Inſolitum craterem vuam, Regiq. ferentem.
Parte alia capitis ſublimi in vertice rector
Piſtorum defert en terna caniſtra farinæ;
Et ſummo in calatho ſunt plurima liba, cibiq.
Arte laborati, multæ quos vngue volantes
Incuruo, roſtroq. ſimul rapiuntque, vorantque.
Hæc ſunt quæ ſoluit ſocijs inſomnia Ioſeph,
Vtrique oſtendens propere ventura; graues nam
Hic pœnas tulit; aſt alter carcheſia Regi
Sueta miniſtrauit, prius vt de more ſolebat.
Berſabee egreſſus Iacob, cum pergeret Aram,
Veniſſetq. locum quendam, quo carpere vellet
Optatos ſomnos, nox poſtquam frigida totum
Cælum vmbra tegeret; lapides collegit, & illos
Suppoſuit capiti, ſomno ſe dehinc dedit alto.
Qui poſtquam eſt illo deuinctus lumina, vidit
Tellure infixam ſcalam, quæ vertice celſo

Aequa-

Aequabat conuexa poli, iuueneſq. viciſſim
Ire, redire viam alatos; ſummumq. parentem
Aeriæ innixum ſcalæ, & ſua lumina verſus
Vertentem faciem Iacob, placideq. loquentem;
Cui ſeſe terram atque locum Deus ipſe recepit,
Quo ſomno ſopitus erat, ſtirpiq. daturum.
Nabuchodonoſor ſomnum dum duceret aureis
In ſtratis tacitam per noctem inſomnia vidit
Dira, quibus gelidus tremor illum inceſſit, & amens,
Solicituſq. magos regni quærebat, & artes
Secretas doctos, aperire & ſomnia. Cunctis
Chaldæis ergo accitis Rex ipſe, Magiſq.
Dira per obſcuram ſibi viſa inſomnia noctem,
Ac ſe ſe oblitum quæ viderit, & penitus nil
Se meminiſſe illis memorat: ſimul & iubet illos
Somnia, quidq. ſibi portendant dicere; dona
Plurima promittens illis, atque vrbis honores,
Si monſtrare ſibi poſſent ea ſomnia. Sed non
Vllus erat toto in regno, qui dicere poſſet
Illi eadem, quæ per noctem Rex ipſe ſilentem
Viderat, oblito penitus fera viſa; dabantq.
Hæc reſponſa omnes Regi: Dic, maxime Regum,
Rex, nobis, quæ per nigram tibi ſomnia noctem
Viſa fuere; eaq. actutum ſoluemus; eriſq.
Liber ab his curis. cæleſtia numina ſolum
Detegere hoc factum poſſunt; communia quorum
Conſilia, aut vllis hominum commercia non ſunt.
Tunc Rex ipſorum dictis turbatus in iras
Exarſit; ſtrictoq. Magis decreuit, & vna
Chaldæis (infandum) animas effundere ferro.
Hoc vbi decretum eſt, vrbem vaga fama repleuit

Mærore, Euphrates liquidis quam perluit vndis.
Sed poſtquam hæc vatis venit Danielis ad aures,
Quem Rex, Hieruſalem capta, perduxerat illuc
Captiuum; ſubito rectorem orauit Olympi,
Vt ſibi detegeret, quæ Rex inſomnia nuper
Vidiſſet, gemino caperet dum lumine noctem.
Cumq. ipſi pater omnipotens nocte ordine cuncta
Monſtraſſet; ſubito narrat ſua ſomnia Regi:
Atque addit, quid ſignificent ea viſa. Sed ecce
Hic ſtatuam, quam Rex deuinctus lumina ſomno
Vidit, terribili aſpectu, nec corpore paruo.
Huic caput ex auro puro eſt; venterq. femurq.
Aere relucenti effulget: ſunt crura rigenti
E ferro; atque pedum pars eſt hæc fictilis, illa
Pars chalybe e duro eſt. Hæc eſt, quam vidit, imago
Contra ſe ſtantem Aſſyrijs regnator in oris.
Ecce autem ſummo (vt cernis) vaſto impete ſaxum
Sponte ſua de monte cadens, & ferrea crura,
Permixtoſq. pedes terra ferroque, caputq.
Ex auro, pectuſq. argento, & aluum & femur ære
Percuſſit; ſtatua hæc ingens tunc fracta repente eſt;
Atque ſui caſus veſtigia nulla reliquit.
Tum lapis immenſum in montē eſt cōuerſus, & omnem
Compleuit iam mole ſua ſpatia vltima terræ.
Quattuor hæc ſtatua alta notat ditiſſima regna:
Primum eſt Aſſyrij Regis, qui ſomnia vidit,
Quiq. ſuo imperio claram Babylona tenebat,
Diuerſoſq. maris tractus, Eoaq. regna.
Poſt hunc venerunt Medi, Perſæq. feroces.
Tertia Alexandri Macedum ſunt ſceptra potentis.
Vltima ſucceſſit Romana potentia factis
Inclyta

Inclyta;ſed Cæſar bello præclarus & armis
Pompeium illuſtrem factis ſuperauit, & omnem
Obtinuit terrarum orbem poſt ciuica bella.
Hic lapis excelſo delapſus monte, ruenſq.
Effigiem, haud hominum impulſu, nec viribus vllis,
Eſt Chriſtus mundi vere Saluator, in aluo
Virginea, cuius ſe late extendit ad oras
Occiduas atq. Eoas durabile regnum:
Succedet cui non aliud; non alter habebit
Extremum hoc Rex imperium: nam rector Olympi
Huic nullas poſuit metas, vel tempora regno.
Proflantem ſomnos, quem cernis, pectore Regem,
Eſt Rex Nabuchodonoſor, qui ſomnia, cum nox
Intempeſta premit mortalia corda ſopore,
Vidit, & exiluit ſtratis perterritus aureis:
Iuſſit & (vt data lux cælo eſt) vateſque, Magoſq.
Acciri; atque illis memorat quæ viderat atram
Per noctem; quæ cum haud potuiſſent ſoluere vates
Chaldæi, celebreſq. Magi, quos victus alebat
Regius; accerſens Danielem talia fatur:
Solue mihi o Daniel, princeps celeberrime Vatum,
Somnia; nam te non vmquam tua numina fallunt.
Arbor erat orbe in medio, pulcherrima viſu,
Omnigenoq. grauis fœtu, & ſigna ardua tangens
Vertice ſublimi, & denſo, ſpectanſq. cadentem,
Surgentemq. diem terris; volucreſq. volabant
Frondentes inter ramos: animalia habebant
Quæque ſuum ex ipſa nullo diſcrimine victum.
Ecce autem tenues horrenda voce per auras
Aliger e cælo iuuenis deſcendit, & omnem
Incendit thalamum clamoribus; atque ita fatur:
Arbo-

Arboreum truncum ſuccidite; ſtringite ramos;
Et folia excutite in terram, & diſpergite fructus:
Atque fugam celerent quæcumque animalia ſubter
Arboris hanc habitant vmbram: migrate volucres
Vos quoque; pœniteat nec vos hos linquere nidos;
Radicum aſt harum permittite viuere germen;
Aereq. vincite, ac ferro; & dum ſidera cælum
Per noctem illuſtrant tingatur rore recenti;
Cumq. feris gradiens paſcatur graminis herbam;
Donec eum ſupra mutentur tempora ſeptem.
In ſomnis ſunt hæc quæ viderat Aſſyrius Rex.
Conſcius at veri Daniel, & numine plenus
Aeterni Patris, Regi ventura retexit
Omnia; quæ tanto mox euenere tyranno,
Qui tunc innumeras gentes, & regna premebat
Imperio, longe gemmis ditiſſima, & auro.
Ille etenim pulſus regno, & ditione potenti
Amiſſa, in ſiluis traxit vitamque, dieſq.
Inuiſos; interq. feras edit, veluti bos
Ruricola & fœnum & paleas noctesq. dieſque.
Cæſarieſq. olim nardo perfuſa fluenti,
Aſpera erat tactu, atque humeros, pectuſq. tegebat:
Atq. auium ſimilis manibus concreuerat vncis.
At poſtquam ille hominum nouit, rerumq. parentem
Eſſe Deum, & Regem regum, tantiq. datorem
Imperij; (terram Indorum nam ſolus habebat)
Territus, & cælum aſpiciens, pia verba locutus
In laudem eſt Patris æterni; rediitq. paternum
In regnum, gratus populo, & primoribus vrbis.
Aſpicite oppreſſum hunc tarda, triſtiq. ſenecta;
Qui veluti feſſuſq. via, longoq. labore

Sollicitas ſomno curas laxabat, acuta
Iuniperi ſub fronde, via defeſſus. at illi
Nuntius abrupit ſomnum, de ſedibus alti
Aetheris, atq. tulit panem, lymphamq. recentem;
Hortaturq. cibum vt capiat ſigniſq. manuque:
Nempe ſenex eſt Elias, qui dormit in vmbra.
Oſtenditq. aliam picto ſub fornice partem,
Qua Deus omnipotens ſummo detruſit Olympo
Indignas habitare domos, cęlumq. phalangas
Olim auſas Patris ætherei ſibi poſcere honores.
Sunt multi aligeri iuuenes, pulcherrima pubes,
Et dilecta Deo: quorum vnum miſit ab oris
Aethereis Pater omnipotens ad Virginis ædes,
Quæ paritura foret ſine labe Deumq. hominemque;
Et tenebris qui credentes, barathriq. profundo
Eriperet, cæliq. illos transferret Olympo.
Hæc Virgo MARIA *eſt Solymorum electa puellas*
Ante alias Patre ab æterno, rerumq. parente.
Poſt vbi Dauidis iuſſu luſtraſſet Ioab
Iſrael ingentem populum, narraſſet & illi
Ordine & Hebræam gentem, peditumq. cohortes;
Turbatus Rex indoluit, veniamq. petiuit
A Domino fuſis precibus: qui protinus ipſum
Gad vatem ad Dauidem miſit, vt de tribus vnum
Optaret cito venturum, bellumve, famemve,
Aut peſtem. peſtem elegit; poſuitq. ſuam ſpem
In Domino, ſemper ſolito exaudire precantes.
Princeps militiæ cæleſtis Michael enſem
Vagina eductum dextra tenet, ancipitemque,
Suſtinet atq. animas non æquo examine læua.
Cum vates Eſaias vidiſſet Olympi

Vertice

Vertice in excelſo radianti in ſede ſedentem
Et Dominum, Regemq. poli, terræque; locumq.
Maieſtate ſua plenum; ſic territus infit:
Væ miſero mihi nunc, quoniam tacui, quoniam vir
Pollutus labijs ego ſum; Regemq. Deumq.
Vidi exercituum his oculis; & verſus ad illum
Vnus de cœtu Seraphim̃ acceſſit, habenſq.
Carbonem ignitum dextra, quem forcipe ab ara
Detulerat, dixit Vati: Labia en tua pruna
Hac tetigi, crimenq. tuum delebitur omne.
Parte alia iuuenis, qui iuxta altare Parentis
Stat pedes ęterni, dextra ſuſtentat acerram
Ex auro; cui tura ferunt Panchæa miniſtri,
Sanctorum vt de more preces fundat ſuper aram
Auratam ante Dei ſolium, quæ tota renidet.
Effigiem iuuenis Raphael aſſumpſerat olim;
Et tamquam qui carpit iter ſub mane viator
Tobia genitum Rages perduxit ad vrbem
Medorum; atque illum in ſedem, patriamq. reduxit
Incolumem: ſecumq. tulit bis quinque talenta
Argenti, dederat Tobias quæ bonus olim
Gabello, ſine ſpe lucri. Tenet hic quoque piſcem
Hunc læua iuuenis, ſatanam quo exegit, & ipſi
Reſtituit lumen patri, ſolitumq. nitorem.
Oppida cum Latij paſſim, populuſq. Quiritum
Peſte laborarent ſæua, legeſq. ſilerent,
Muſſarentq. artes medicę; ſacra publica Princeps
Gregorius plebi indixit, totiq. ſenatu;
Atque Vrbis ceſſauit opus. Tunc protinus ille
Carpſit iter verſus qua moles Aelia tollit
Se cælo, procerum ſacro comitante ſenatu:

Virgi-

Virgineiq. chori circum alto pariete ſepti,
Orabant cæli Dominum, ne linqueret Vrbem
Inter tot rerum diſcrimina, totq. labores.
Diuerſiq. habitus aderant ſacro ordine gentes:
Necnon & cœtus matrum per ſtrata viarum
Orabant ſummis precibus, lacrymiſq. Deum ne
Illos deſereret vicino in limine leti,
Perq. vias primorum humeris defertur imago
Intactæ matris MARIÆ; *quam laudibus omnes*
Vnanimi innumeris tollunt, ſertiſq. coronant.
Interea dum ſacra canunt populuſque, ſacerq.
Delectorum hominum cœtus, de ſede ſuperna
Aliger adueniens Michael ſe oſtendit in arce
Tunc Aeli, ſua qua veſtigia certa reliquit
Diſcedens; peſtiſq. abijt (mirabile viſu)
Aeternoq. egere Patri per carmina laudes:
Et templi ornarunt poſtes, & limina myrto,
Atque alba, nigraq. hedera, lauroq. virenti;
Verbenaq. viam, & croceis ſparſere geniſtis.
Deinde reportarunt Capitoli in culmina montis
Effigiem ſacram MARIÆ, *temploq. locarunt.*
Armenti, & pecudum Auſonijs Garganus in oris
Diues erat, putremq. vno non vomere terram
Vertebat; nomenq. ſuo de nomine monti
Impoſuit; cui nullus honos, neque gloria quondam
Vlla erat, aut nomen; qui nunc Garganus habetur.
Linquere ſuetus erat domini magalia taurus;
Exoſuſq. greges magnos, noua gramina ſolus
Depaſci, & longe a ſocijs ſecedere ſemper.
Et cum ſæpe greges, armentaq. clauſa ſilerent
In noctem, taurus non in ſtabula alta redibat,

Aſt

Aſt vbi Sol humentem vmbram dimouit, & alma
Eſt data lux cælo, & terris, Garganus auitis
E ſtratis ſurgit, quærens per deuia taurum:
Quem tandem inuenit nemoroſo in vertice montis,
Speluncæ ante fores. Quidam iaculatus in ipſum
Eſt taurum. Sed quid dicam? Iaculata per auras
Haſta retro ceſſit ſtridens, teliq. petiuit
Auctorem. Nouitate rei, caſuq. ſiniſtro
Indigenæ non audebant accedere collem,
In quo taurus erat: verum petiere magiſtrum
Sacra miniſtrantem populo; remq. ordine totam
Narrarunt. Ille actutum de more coacto
Concilio, ternis ieiunia certa diebus
Indixit populo: ac Patrem poſtquam ille vocauit
In ſua vota Deum precibus; tunc aliger atram
Illum per noctem admonuit, dixitq. ſupremum
Eſſe locum in tutela ipſi; & monſtraſſe recenti
Indicio; fieriq. nouum ſibi velle ibi templum.
Dehinc Præſes populum ad ſeſe, ciueſq. vocauit,
Et ſtans in cœtu medio factum omne retexit:
Atque alacres adiere locum; rupemq. videntes
Eſſe cauam in faciem templi, fecere ſuperbam
Aedem illic ſpeluncam illam; Patriq. ſacrarunt
Aeterno, dictam de nomine Michaelis,
Aligerumq. choris iuuenum, qui ferre parentis
In terras mandata ſolent per inania cæli.
Agricolis vates Abacuc pulmenta ferebat,
Qui campis ſegetes procurua falce metebant.
Aliger huic iuſſit cæli demiſſus ab oris,
Vt Danieli epulas Babylonem ferret in vrbem,
Atque lacum. Cui reſpondit, Non eſt mihi nota

Vrbs Babylon, non ipſe lacus. Tunc vertice Vatem
Aliger apprendit iuuenis, tenuiq. capillo
Illum pendentem magnam Babylonis ad vrbem
Portauit; ſupraq. lacum, ſupraq. leones,
Qua ſæui ſtabulant, poſuit; clamanſq. ſuperne
Danielem, dixit, Deus hæc tibi prandia mittit,
Quæ porto mecum alueolo. Tunc ille, Mei non
Oblitus Deus es, qui numquam linquis amantes
Ipſum te, poſitos diuerſo in turbine rerum.
Dum bello premerent Iudæos Madianitæ;
Eſt illos Pater omnipotens miſeratus, & ipſis
Auxilium tulit; & cæli e regione miniſtrum
Ad Gedeonem miſit mandata ferentem;
Qui dum bella timet paſſim vaſtantia campos
Finitimos, ventis paleas iactabat inanes,
Excluſa & grauidis frumenta legebat ariſtis.
Militiæ, gentisq. ſuæ columenque, ducemq.
Vnum te elegit, bello & præfecit, & armis
Madianitas contra, Eoaſq. phalagas
Omnipotens Deus, o Gedeon; ſic nuntius infit.
His ille obſtupuit dictis; mox talia fatur:
Quis nam ego ſum, quem tu tali dignaris honore?
Eſt mea progenies Manaſſes infima gentis;
Ipſe etiam ſtirpisq. meæ, fratrumq. meorum
Sum minimus. Cui reſpondit, Non eſt opus vllis
Conſilijs; confide Deo; victoria cedet
Namq. tibi; & tanta populum formidine ſolues.
Quinetiam Domini te ſpiritus induet; & tu
Mentem aliam, vireſq. alias in pectore ſumes:
Atq. hoſtes cunctos paucis comitatus, & omnes
Madianitas gladio ſuperabis acuto;

Tota phalanx veluti foret vno in corpore ceruix.
Dehinc pugnæ liquit victricia ſigna futuræ.
Nam lanæ ob gelidum rorem, qui lapſus ab æthra
Vellus erat madidum, telluſq. erat arida circum;
Nocte alia, cælo cum fulgent ſidera, lanæ
Siccum vellus erat, paſſim rore humida tellus.
Cæleſtum iuuenes ſtantes in quattuor orbis
Partibus, vnanimesq. & ſtrictis enſibus omnes,
velle videbantur mundi hanc euertere molem,
Et totum mortale genus, nemora alta, feraſque.
Parte alia ſeſe tulit obuius vnus, eodem
Agmine, perſimiliſq. aſpectu, atque oris honore;
Purpureo veniens radiantis Solis ab ortu:
Qui vetuit comites mundum hunc delere, homineſque,
Illorum frontes donec ſignentur ab ipſis
Aligerum cuneis, Domini qui iuſſa faceſſunt,
Qui meritis meruere ſuis celſa atria cæli,
Optatam & faciem ſummi ſpectare parentis.
Poſtquam Rex Balac tentoria gentis Hebrææ
Eſſe ſuis poſita in terris trans fluminis vndam
Iordanis, ſecum Pharijs quam duxerat oris
Moſes, e ſpecula longe proſpexit, & omnem
Moabitarum populum formidine preſſum;
Inſignes virtute viros, & ſanguine miſit
Ad Balaam vatem, non ignarumq. futuri;
Hebræo vt vellet populo maledicere, & illum
Deteſtari, ipſi promittens munera, honoreſque.
At Balaam dum ferret iter ſubuectus aſella
Ad Regem geminis pueris comitatus; in iras
Exarſit Pater omnipotens, miſitq. miniſtrum
E cęlo, vt ſubito ſe ſe illi opponeret enſe

Diſtricto, prohibens vltra procedere greſſus
Quadrupedis. quæ cum prope ſe iam cerneret illum
Vagina eductum gladium toruo ore tenentem,
Inceptum detorſit iter, campumq. petiuit.
Quam Balaam actutum ſumpto cogebat in ipſam
Fuſte redire viam rectam: ſed miſſus ab alto
Nuntius illam ipſam gladioque, miniſq. vetabat
Vertere ſeſe alio; ſed carpere proxima prata
Cogebat. Quadrupes vbi ſeſe opponere eunti
Conſpexit iuuenem, cecidit. Tunc percitus ira
Eſt Balaam, atque illam percuſſit verbere multo.
Os aſinæ hic Dominus ſoluit, quæ pauca locuta eſt:
Vatis & idem oculos immiſſa luce recluſit.
Tunc Balaam iuuenem iratum, ferrumq. tenentem
Vidit, adorauitq. tremens, veniamq. petiuit.
Sennacherib vrbem longa obſidione premebat
Hieruſalem, turmaq. equitum, peditumq. phalange
Cinxerat, & iam iam victoria ceſſerat illi;
Et ſpes obſeſſis euadere poſſe fluebat
Bellantum; Regiſq. minas. tum cum attulit ipſis
Auxilium Pater omnipotens, feſſiſq. leuamen
Pugnando ob noctes vigilatas mœnia circum.
Nuntius e ſummo veniens deſcendit olympo,
Cum nox incubuit totis paſſim humida terris;
Aſſyriaſq. acies ferro deleuit acuto,
Vidit mane nouo proſtrata cadauera campis
Rex triſtis; trepiduſq. abijt, bellumq. reliquit;
Cum patrijs Ezechias regnaret in oris.
Aſtrorum varios ignes (mirabile viſu)
Aſpicite, aurato ſunt hoc ea fornice tantum
Sidera, quæ nunquam propria ſtatione mouentur:

Spectantum quę longe animos, & lumina paſcunt;
Ornamentum ingens Caprarolę, arciſq. ſuperbæ.
Chriſtophorus Cancri inuenit ſub ſidere gentes:
Hic polus extremos primus deuenit ad Indos.
Deuicit Meſſicanam Corteſius vrbem.
Occaſum vidit Solis Magalanus, & ortum:
Tempore nec longo totum circundedit orbem.
Auroræ extremas adijt Veſputius oras.
Hic ſunt tres mundi partes; quarum inclyta longe
Ob magnas Orientis opes, & maxima regna
Eſt Aſia, Oceanus quam longe amplectitur vndis,
Niluſque, Tanaiſque, gerit multa oppida, & vrbes
Vertice ſublimi; atque premit dextro pede proram;
Anchora ſub lęuo poſita eſt, patera aurea dextra eſt.
Europa hac etiam parte eſt, quę vertice toto
Turrita eſt: orbem dextra gerit; atque ſiniſtra
Fert enſem non diſtrictum: puer vnus ariſtas
Flauentes dextra aſtringit; puer & tenet alter
Intortum dextra baculum; falcemq. ſiniſtra.
Africa, quæ has geminas ſequitur, quæ pelle elephãtis
Detracta e capite illius ſua tempora cingit,
Atque gerit dextra ſat magnum ſcorpion atri
Corporis; & portat læua autumnalia dona
Ingenti ac nitido cornu; menſuraq. parua
Illius ante pedes poſita eſt, quæ plena maniplis
Frumenti eſt nondum tonſi cum culmine toto.
Americe eſt etiam mundi pars maxima, & iſtis
Ditior, atque alijs ſparſis per cærula terris
Oceani; varijſq. coloribus imbuit artus,
Quos læna tegit intexta, cornuq. recuruo
In terram verſat gemmas, auriq. talenta

Plurima; & ante pedes pictis ſtat pſitacus alis;
Atque latus iuxta partem medii tenet orbis:
Lucenteſq. illam gemmę, baccęq. coronant.
Illa etenim has inter forma eſt pulcherrima; quamuis
Fuſca ſit, & tumidis labris, criſpoq. capillo;
Affixaſq. gerat baccas, gẽmaſq. profundo
Oceano inuentas paſſim; labijſque, geniſque,
Naribus & patulis; & brachia vinciat auro;
Chryſolithoq. aures ornet, geminoſq. cothurnos.
Hanc etiam oſtendit partem, quæ continet omnes
Oceani ſalſos fluctus, & littora, & vrbes
Littoreas, noſtraſq. intrantia marmora terras,
Oppidaque, magnaſq. vrbes, monteſque, lacuſque.
Parte alia monſtrat ſoluentes littore claſſem
Heſperio nautas Italo duce, & alta ſecantes
Cærula, in occaſum flectentes carbaſa ſemper,
Et Parię inuentas ignoto in littore ſedes:
Conuerſamq. ratem geminas demonſtrat ad Arctos;
Ingentemq. Ofirem, mundi noua regna reperti,
Et fortunatas Cancri ſub ſidere terras.
Parte alia oſtendit noſtris incognita nautis
Sidera, & Auſtrinos tractus, Molucaſq. repoſtas
Orbe alio; atq. docet cęlo noua ſigna ſereno.
Fundatam aſpiciunt ſalſis in fluctibus vrbem
Temiſtitanam non longe a littore Ponti.
Sunt Scaletæ gentes, ſolitę connectere pennas
Corporibus auium auulſas, atque arte magiſtra,
Et pluma volucrum diuerſa pingere veſtes.
Illinc digreſſi tendunt qua parte labores
Alcidę effulgent gemini ſub fornice picto.
His viſis, linquunt auro radiantia tecta;
Ad

Ad virideſq. hortos accliuo tramite tendunt.
Sunt poſitę his hortis patrio de marmore Nymphę
Quattuor aſtantes, manibus quę & vertice ſaxum
Ingens ſuſtentant; ſpatijs cernuntur vbi horę
Diſpoſitę, numeriſq. ſuis; dum lumine terras
Sol luſtrat nitido, tendens per inania cęli,
Auſonij quibus vtuntur, Celtęq. feroces.
Aſpicite hanc turrim pręcelſi culminis, in qua
Copia librorum eſt ingens, delectaque, ſeu quis
Voluere forte velit ſacrorum oracula vatum;
Aut linguę auctores Latię, monimentaq. Graium.
Et ſeſe ſiſtunt alto ſub fornice fontis:
Hic vbi iam Leuce panem, generoſaq. vina
Addiderat menſis, atq. hœdi integra ferebat
Viſcera, fumanteſq. epulas: tum lance patenti
Apponit lac concretum, poſt fraga, fauumq.
Mopſopii mellis: comites dehinc fonte nitenti
Sępe manus, ſępe ora lauant; mirantur & ipſam
Marmoream effigiem latices effundere ad auras;
Haud aliter quam flumen aquæ loca ſaxea ſubter
Delabens montis, cum valles venit ad imas,
Viſceribus terræ latices prorumpit ad auras,
Diuerſoſq. ſuo gignit de gurgite riuos.
Inde alacres dapibus fontis veſcuntur ad vndam;
Atque epulas inter vario ſermone fruuntur;
Sideraq. ad cæli ſedes, hortoſq. ferebant;
Atq. loci dominum Ladon æquabat Olympo
Laudibus. At poſtquam dapibus conſueta cupido
Eſt exempta cibi, Siculus ſic inquit Aceſtes:
Dic hoſpes nobis celebratum carmen in oris
Trinacriis, laudans hortos, fontemque, locumq.

Hunc celebrem, dum Sol celſi ſecat ætheris axes
Iam medios, nec flat Zephyri leuis aura per agros.
Tunc cuſtos arcis: Fontem hunc laudauit Amylcon,
Qui Mellæ pecudes patrij paſcebat ad amnem;
Et domini nunc verſat oues prope Thybridis vndas:
Et cum falce metit maturas meſſor ariſtas,
Hic etiam comitatur herum ſua tecta petentem
Regia; & interdum ſubter canit hæc loca verſus
Frondea. Nunc elegos noſtri cognoſcite vatis.
DVM *te muneribus tantis* FARNESIVS *heros,*
Et te tam largo munere donat aquæ:
Quid tibi fons animi eſt? num te felicior alter?
Num te Caſtalij lætior vnda fluit?
Præcipue dum Roma potens te inuiſit, & omnis
Auſonia, atque omnis Gallia, & Heſperia.
Miraturq; nouos fructus, atque aurea poma,
Et virides hortos, quos tua lympha rigat;
Et varios latices, & te pulcherrime, qui tam
Sub gelido nitidas fornice claudis aquas.
Hæc loca erant olim ſaxoſis aſpera dumis;
Et nunc ſunt pictis aurea porticibus.
Et qua cuſtodes fluuiorum & faucibus vndas
In ſtagna effundunt dulcia, tophus erat.
Hic vbi nunc Dryadum rorantia cernitis antra,
Cliuoſum ornabant marmora nulla locum.
His olim arebant incultis collibus herbæ,
Nullaq; de celſa rupe cadebat aqua.
Et qua nunc per ſtagna natant fluitantia piſces,
Abrupti moles ſaxea montis erat.
Quaq; ſuis Capra vberibus diffundit in auras
Tot liquidos latices, ſcrupea ſilua fuit.

Impoſuitq. ſuo nomen de nomine monti:
Ex eodem pagus nomine nomen habet.
Tergemini infantes hic ſimę colla iacentis
Prenſant, & palmis vbera plena premunt.
Hinc lympha exiliens frondes ferit ictibus altas,
Lambit & ætherei lucida ſigna poli.
Et quoties quatiunt frondoſa cacumina lymphæ
Effuſæ, quamuis ſit ſine nube dies;
Apparet toties vario perfuſa colore
Inſidens Iris frondibus arboreis.
Hanc circum folijs ſtrepitant, caueisq. ſalignis,
Et canere hos latices velle videntur aues.
Te non eſt fons lucidior, nec pulchrior vllus:
Iam cedat rutila Lydius Hermus aqua.
Quid tum ſi mixtas auro vehat amnis arenas;
Illius & ripis lucida gemma micet?
Si regit imperio dites gens barbara terras;
Et fluuij latices ſæua leæna bibat?
Te geminæ exornant Libyco de marmore Nymphæ;
Necnon Oebalio marmore facta Venus.
Cuius ſub pedibus mons eſt, qui gurgite ſeruat,
Cumq. libet rauco murmure fundit aquas.
Tu gemmis, & coralio, conchiſq. refulges,
Quas de Perſarum littore nauta tulit.
Suſtentat manibus viuo de marmore labrum
Cypria, quo latices accipit ipſa tuos.
Et reddit quoties acceptos ipſa liquores,
Euincit ſtrepitu murmura Panthagiæ.
Cum vero occultas diuerſis partibus vndas
Eijcis, incautos proluit vnda viros.
Tunc Satyrique, locuſq. madent, Nymphęque, Venuſque;
Lapſaq.

Lapſaq. muſcoſo murmurat vnda lacu.
Nam fluis haud aliter, quàm Vere nigerrimus vdo
Imber aquæ, & pluuia ſicca madeſcit humus.
Ipſe tuas iuxta Princeps FARNESIVS *vndas,*
Dum capitur blando murmure dulcis aquæ:
Et cum Sol alto iam luſtrat lumine valles,
Seu cum ſe vertit littus ad Heſperium:
Regales epulis menſas onerare miniſtros
Imperat, & fundi Maſſica vina iubet.
Sublata at poſtquam lautis ſunt pocula menſis,
Audis magnorum fortia facta patrum.
Atq. Ithacus citharam pulſat Terpander eburno
Pectine, dehinc alij carmina læta canunt.
Hic primas rerum cauſas; hic iura recenſet;
Ille canit magni lucida ſigna poli.
Hic Graijs carus Muſis, pariterq. Latinis,
Ad citharam Domino carmina digna refert.
Atque artes alius perſtringit carmine mutas;
Quæq. hominem lædat, vel iuuet herba, docet.
Deſcribitq. alius cum magnis vrbibus oras
Oceani, & noſtros, Itala regna, ſinus.
Hic fortunatas Cancri ſub ſidere terras,
Ductore inuentas nuper ab Auſonio.
Hic hominum mutata nouas in corpora formas,
Et vectos nautas per freta longa canit.
Dat plauſum circum agreſtis per compita pubes;
Et Zephyri auditur per nemus aura leuis:
Viſaq. ſunt circum dulcedine cuncta moueri,
Et motare ſuas fraxinus alta comas;
Qua nos & ſomnum dulcem captamus, & auram,
Cum Sol ardenti lampade torret agros;

Cum

Cum nexæ arboribus rutilo ſub Sole cicadę
Hæc reſonant rauco regia tecta ſono.
Non te proturbat pedibus vaga bucula, vel grex;
In te non paſtor vellera merſat ouis.
Sed te paſtores potant, & ruſtica pubes,
Et miſces domino cymbia grata tuo,
Qui regit has circum terras ditione, locumque,
Atq. hoc, vt cernis, ſurgere iuſſit opus:
Egregium (nec fallor) opus, cui maxima Roma
Inuidet; & tacito victa dolore ſilet.
Tunc horti cuſtos Ladonem affatur, & infit:
Audiſti, quæ ſit ſolitus memorare Menephron
Hoſpitibus, qui tecta adeunt ſublimia magni
FARNESII, *viſuri hortos, fonteſque, quibus me*
Iudice & Alcinoi cedant & Adonidis horti,
Atq. Hippocrenes fons, & Parnaſidos vnda.
Oſtendam tibi cras etiam circumdata muro
Aerio nemora, & diuerſa animalia paſſim,
Quæ paſcunt & planiciem, valleſq. profundas.
His ſunt tecta locis agreſtia, quæ tenet ipſe
Ruſticus; & quæ ſunt etiam ſub colle virenti
FARNESIVS *colit: hæc ſpectant nemora omnia circũ,*
Atq. lacum, fonteſq. ſimul: habitantq. ſub altis
Arboribus volucres, quas Africa mittit, & ora
Phaſidis, atq. Indi tractus. non hic vigil anſer,
Non fulicæ, aut anates deſunt; cygniq. vagantur
Per riuos, nitidumq. lacum, fons lucidus in quem
Influit ornatus ripas bene olentibus herbis;
Qui vehit agmen aquę ſecum per leuia ſaxa
Rauca ſonans, miſcetq. lacu ſe plurimus alto:
Hoſq. feræ, volucreſq. bibunt; fundaq. natantes

Hic

Hic illic alius captat, vel arundine piſces:
Et curſu lepores, canibuſq. ſagacibus, imas
Per valles premere in foueas vel in abdita tentat
Retia; deinde fugam trepidis immittere ceruis.
Seuus aper non turbat aquas fontive, lacuve
Immiſſus: non has ſiluas aut vrſa, lupusve
Incolit; aſt hoſpes captat ſecurus in vmbra
Ilicea dulces, poſita formidine, ſomnos;
Et fontem ad gelidum dapibus epulatur inemptis,
Ipſe locum quotiens dominus ſua tecta reuiſit,
Incinguntq. lacum platani miro ordine: namq.
Carpere iter poteris medio feruore ſub vmbra,
Non vmbra ſub iuniperi, taxive, graues cum
Terrarum tractus æſtiuis æſtibus hiſcunt.
Non deſunt vites peregrinæ, præcipue quas
Afferri iuſſit Dominus de collibus altis
Cenomanum, & Rheni ripis, non cedere cellis
Auſonijs vnquam ſolitæ; firmiſſima quamuis
Vina ferat Campanus ager, colleſq. propinqui.
Et quamuis ſub matre alia, ac ſub ſidere vites
Sint poſitæ, atq. alio ſint ſub cultore, tamen non
Degenerant, ſuccosve ſuos, aut nomina mutant.
Hic alia de parte iacet parua inſula, paruo
Sed vitreo præcincta lacu; quem cum canis æſtu
Icarius proſcindit agros, ſeu gramina frigus
Acre ferit, læditque, ſuis cum flatibus aſper
Non parcit Boreas, foliorum ridet honore
Ob non decuſſum, glacialeſq. increpat auras.
In medio fons eſt gelidus, quem mille coronant
Gramina odorati floris; quem laurus inumbrat,
Arboreiſq. comis myrtus: ſemperq. recentes

Fundit

Fundit aquas, vitreaſq. caua de rupe, rigatq.
Perpetuo flores, vicinaq. gramina circum:
Et tellus ſicco non ſupplicat arida cælo.
Parietibus paruis veluti FARNESIVS *arcem*
Hunc nitidum incinxit (viſu mirabile) fontem.
Deſpectare licet latices, quibus innatat vndis
Squamea gens deuecta mari, deuectaq. multis
E lacubus, fluuijsque, leuis non præda, ſaporq.
Haud homini ingratus. ſunt atq. ſedilia viuo
E ſaxo circa fontem; quo ducere cenam
FARNESIVS *ſæpe eſt ſolitus, uel prandia; ſemperq.*
Hunc circum vicina canunt auiaria dulci
Gutture, & altorum nemorum concentibus vmbras
Diuerſis implent: nec apum per opaca ſuſurri
Arbuta deficiunt. nec parua eſt copia florum,
Quos ſeruant virides ripæ fontiſq. lacuſque,
Prataque, fragranteſq. horti, chortiſq. volucres
Rimantur valles, perq. herbida prata vagantur.
Cernere quàm ſuaue eſt gallinas ducere multos
Paſcua per, denſumq. nemus, virideſq. geniſtas,
Quorum oua incubuere, alio ſed ſemine, pullos.
Hæ veluti tamen hos proprio de ſanguine natos
Semper alunt, ætas donec iuuenilis adultos
Fecerit, & fugere edoctos, ſeq. abdere tectis;
Hos numquam linquunt: quin ſi delabitur alto
Miluius, hoſq. petit dum proxima paſcua carpunt,
Aut ſtratæ ad Solem vicina in rupe morantur;
Erumpunt clamore omnes facto agmine, & ipſos
Ceu matres paſſis alis, roſtroq. tuentur;
Et trepidæ obijciunt in aperta pericula ſeſe.
Sunt aliæ volucres etiam, ceu ſemina pauo,

Quæ

Quæ denſis ſe ſe ſiluis abſtrudit, ibiq.
Optat inacceſſas latebras, quibus abdere ſeſe
Poſſit, & occultis ſua ponere ſepibus oua.
Cum vero redit hęc conſueta in tecta, reducit
Progeniem ſecum paruam, quæ ſcindere pennis
Aerium nondum audet iter. tunc ruſtica cuſtos,
Credita cui volucrum cura eſt, nemorumq. virentum,
Lætatur ſpectare ſuo ſine munere prolem
In cæli tenues auras veniſſe, capitq.
Hanc manibus, gremioq. fouet, dat & oſcula fronti.
Turba anatum gallinam alia de parte ſequuntur
Per prata, at longũ haud tempus: nã poſt vbi lymphas
Conſpexere, ruunt alacres, & corpus in vndas
Dant iactu, haud ſuetæ pedibus ſecernere ab ipſo
Puluere triticeas fruges; ſed carpere piſces
Ingenio, & gelidis ætatem extendere ſiluis.
Quinetiam cygni, atq. anates, & candidus anſer,
Prata per, vmbroſumq. nemus, valleſq. pererrant,
Paſcunturq. ruat donec nox humida, & omnes
Terrarum picea inuoluat caligine tractus.
Mox ſubeunt viuos latices; placidumq. ſoporem
In medijs ducunt vndis ſub nocte ſerena.
Pauones picea captant ſuper ilice ſomnos,
Nocturni tamquam vigiles, vocemq. repente
Horrendam vnanimes ſubter nemora ardua fundunt,
Si forte has circum nocturnus obambulet hoſtis,
Inſidians miſeris; qui ſueti nare ſerenos
Per ſoles, ſoliti & mœrorum ſcandere pinnas,
Cunctaq. tecta domus percurrere: cetera turba
Alituum ſua tecta petunt diuiſa ſub altis
Fornicibus, quas claudit anus cuſtodia, necnon
Villicus,

Villicus, & nati pariter, non paruula pubes.
Nemo vnquã has numerat; volucrũ nã copia magna eſt:
Farre anus has nutrit, ſparſoq. legumine, nota
Voce vocans, cum Sol ſurgit, lucemq. reducit:
Et picturatas includit picta columbas
Turris, quæ Domini celſas ſupereminet ædes.
Hæ mixtæ alitibus viuunt, pulloſq. miniſtrant.
Parte alia veniunt ad dulcia pocula vaccæ
Triginta numero, haud ſolitæ proſcindere aratro
Tellurem, aut perferre iugum, neq. ducere plauſtra:
Sed tantum in nitidam vitulos educere lucem,
Hoſq. alere, atq. implere nouo mulctraria lacte;
Cum Sol ſe attollit, & cum nos veſpere linquit.
Vnquam nec menſis Domini deſit tepidum lac,
Non tepefactum igni, vaccæ ſed ab vbere preſſum.
Quid memorem celebre aucupium? cum tempore toto
Autumni, capimus volucres noctemq. diemque:
Per noctem laqueis, ſub ſolis lumina viſco:
Vnde domum portant famuli, vernæq. coronas
Turdorum, & volucres captas ſub imagine noctis:
Et certis ducunt conuiuia læta diebus.
Tunc illi latices vbi Capra effundit in auras
Vberibus loca celſa petunt; illiſq. Lycormas
Planiciem ingentem, valleſque, atq. oppida centum,
Monteſque, variaſq. vrbes oſtendit, & infit:
Proſpectum hunc paſcentem animos en cernite, circũ
Quem tot vicini colles, ſiluæq. virentes
Non tollunt oculis hominum, non ſaxea rupes,
O ſocij. ſeges hæc partim oportuna Falerno,
Partim frumento grata eſt. naſcuntur oliuæ
Collibus his. ſunt & pecori gratiſſima mille

Paſcua:

Paſcua: ſunt liquidi fontes; gratoq. per imas
Conualles gelidi labuntur murmure riui.
Cantu auium reſonant ripæ; fructuſq. miniſtrant
Agreſtes nemora alta; quibus venator in vmbris
Setigeros venatur apros, damaſq. fugaces.
Cannabis haud deſit texendis retibus apta.
Hic lini ſegetes; illic naſcuntur auenæ.
Sunt populi aſſueti belloque, & frangere glebas:
Aut Lacedæmonia membra exercere palæſtra;
Et iaculo, inſidijsq. leues impellere ceruos,
Inq. plagas, laqueoſque, acri comitante Moloſſo.
Sunt & iuniperi his ſiluis; moruſq. cruenta:
Necnon Chaoniæ, ciuilia præmia, quercus.
Hic eſt ferales pompas uiſura cupreſſus:
Pinus & æquoreas perferre aſſueta procellas.
Hic etiam platanus nigrantes proiicit vmbras:
Punica mala tegunt altos pendentia muros,
Haud ſecus ac aulæa ſolent tegere atria Regum:
Necnon Medorum veteres referentia ſiluas
Citria, odoratos ſemper ſeruantia flores;
Pomaq. non gelidi metuentia frigora Cauri.
Hic myrto viret, & lauru denſiſſima ſepes,
Candida quam grauidis hedera intertexta corymbis
Implicat, in nodumq. ſimul complexa quietem
Dat feſſis ſecuram auibus, quæ Sole cadente,
Et ſurgente canunt, volitantq. hæc arbuta circum.
Hic pingues Damon ſero ſub veſpere turdos
Captat, & agreſtes excelſa in rupe palumbes.
Hinc atque hinc arguta canunt auiaria pictis
Alitibus, nox cum terras obſcura relinquit.
Hic vites pretiæ, atque Apianæ vmbracula texunt,

Vua quibus croceum ducit matura colorem;
Robuſtus quamuis nondum flauentibus aruis
Agricola inducat meſſorem, & meſſor ariſtis
Supponat falcem, poſtquam eſt operatus in agris.
Parte alia ſemper floret ſilua aurea denſis
Arboribus, quas iamdudum niger Alpheſibæus
Circæo de colle tulit. ſunt pruna Damaſci,
Quæ pendent ſemper ramis, rubroq. colore,
Et croceo, viridique, calor dum feruet, & æſtas;
Autumnuſq. licet fructus collegerit omnes.
Sunt & Cruſtumiæ ſiluæ, rubicundaq. poma,
E Libyco deuecta ſinu, & felicibus aruis,
Qua Sarnus liquido montem rigat amne Veſeui.
Inducit circum hos hortos vmbracula palmes
Maſſicus, & Thaſiæ procero robore vites.
Sunt variæ ficus fœcundo e Tybure miſſæ,
Tybure maliferis cui gloria ſurgit ab aruis.
His hortis ſemper flores terra educat alma;
Namq. parit quęcumq. ferunt ea tempora in hortis,
Vere roſas, alioq. alios pro tempore flores;
Et ſuauem Autumno caſiam, ſpicamq. Amaranthi;
Cæruleoſq. hieme in media, brumaq. hyacinthos.
Non deſunt violæ, cythiſique, & lutea caltha:
Non ſmilax, floreſq. croci, non baccharis herba;
Atq. meliphylon; Cerinthæ & gramina: cumq.
Solſtitia aduentant æſtiua, hibernaque, late
Ridet humus florente thymo, & bene olente per hortos.
Et, mirum dictu, ſi vulgo copia florum
Larga thymi eſt, liquidi mellis portenditur ingens
Prouentus fore purpureis venturus in hortis.
His tepidis viola alba locis ſata, prima nouum Ver

Nuntiat ante alios flores, poſt tempora brumæ,
Floret at illa tamen, circumq. effundit odorem.
Tantum humana valet vis, & clementia puri
Aetheris, & terræ vbertas. nam noſcere morbos
Hortorum innumeros, non cura eſt parua colenti;
Et quæ Solis amat radios, aut arboris vmbram,
Aut rara gaudet terra, aut fugit herba liquores;
Et quæ mane nouo, vel ſero veſpere fontes
Herba ſitit, vel cum Solis ſecat æthera lampas;
Me docuit quondam a teneris Oenotrius Agmon.
Caſtaneæ ſiluam hanc ſeuit FARNESIVS alta
Hac ſpecula, qua collis erat non paruus, & aſpris
Cotibus, & ſpinis paliuri obductus acutis.
Aſpice vt exurgunt procero ſtipite caules.
Non campen folia ipſa timent, morſuſq. ſequacis
Pullicis, aut gelida flaueſcunt cana pruina.
Hoc ſurgunt generoſa humili plantaria colle.
Hic locus eſt, quo tu varijs pendere ſub ipſis
Arboribus varios fructus æſtate videbis;
Quorum aliquos grauis autumnus maturat apricis
Collibus; aut concreta gelu Bruma horrida crines:
Diuerſiſq. modis arbos eſt inſita, quæ fert
Diuerſasq. nuces, diuerſaq. poma ſub auras.
His impune locis vuam fert inſita vitis,
Quæ fert diuerſum vini genus; & rubet vua
Arboreis ſemper ramis; delapſa licet ſint
Iam folia, & campos exurat frigus, & herbas.
Sunt Brumæ hic tepidi Soles; & cum canis vrit
Icarius cælum & terras, his ſpirat in oris
Montanis leuis aura, æſtuſq. his montibus arcet.
His hortis miro poſiti ſunt ordine flores:
Et

Et ſata quæq. ſuas gremio fouet area plantas.
Hic nec oportet apum cellas transferre quotannis
Ob frigus penetrale hiemis: nam terra recentes
Submittit flores noſtro fœcunda labore.
Non deſunt apibus violaria, flos nec Amelli,
Atq. recens apium, ſerpillaque, ſunt & Acanthi
Vimina, nec thymbræ, nec myrti copia deſit.
Hic riuus ſalices: tiliam, pinoſq. miniſtrat
vicinum nemus, & liquidis late hortus abundat
Fontibus, vt cernis, Ladon; craſſæq. paludis
Non circum hos colles grauis eſt odor, at leuis aura;
Dulcis & has gelidis perfundit flatibus oras.
Et talpa euertens hortos his exulat oris;
Et bufo infeſtus ſemper pubentibus herbis.
Non fert helleboros, nec noxia galbana tellus,
Non taxos: non formicæ nouæ ſemina rodunt,
Nec mus aſparagos ſub terra abſconditus alta.
Aſper in his noſtris haud horret carduus hortis:
Sed cithyſus, calthæq. virent, & lilia cana.
Nocturnæ volucres hortis, & ſepibus abſunt;
Nec populantur aues prę duro ſemina roſtro.
Hæc dicens collem aſcendit, qui plurimus horto
Imminet; & varios fructus monſtrabat eunti.
Vt vero videre viri quæ dixerat hoſpes,
Irriguos fontes diuerſo e tramite ductos,
viciniſq. locis conſtructo fornice lympham
Eductam, quę florentes interluit hortos,
Et quę progeniem gignit per ſtagna natantum;
Conſedere ſimul qua fons ſonat Aegocrenes,
Quem circum virides vmbrę cinguntq. teguntq.
Caſtaneę celſo pulſantes vertice nubes.

Tunc Ladon ait: O comites, nos hic locus vmbris
Arboreis circumſeptus, murmurq. per auras
Rauca ſonantis aquȩ, caueiſq. incluſa volantum
Turba auium canere inuitant: ſed nos vetat altum
Aethera per ſumma aſtra parans accendere Veſper,
Sideream & lucem venienti infundere nocti.
O vtinam ipſe meis meritas ȩquare canendo
Carminibus laudes FARNESI, *atq. inclyta poſſem*
Facta tui, quem Roma colit pulcherrima, & omnis
Auſoniȩ tellus, & cȩlo laudibus infert.
Et quoties patrijs carmen modulabimur oris,
Nunquam FARNESIAE *memores gentiſque, tuiq.*
Non erimus: noſq. has ſedes ad celſa feremus
Sidera carminibus noſtris, quæ nauita longe
Audiet, & paſtor habitans in montibus illis:
Et noſtras littus voces vtrumq. remittet;
Vicinæq. rupes illius nomina diſcent;
Et repetent eadem ſiluarum nomina quercus.
Vos vero circum dulces ſaluete receſſus:
Vos quoq. pampinei colles, & grata poetis
Iā loca, FARNESIVS *veſtras poſtquam incolit oras;*
Prȩcipue cum maturis flaueſcit ariſtis
Campus, & Erigones ſcindit canis arua, gregeſq.
Vallibus in Pindi paſcit prope frigida paſtor
Flumina, nec cȩli letalia ſidera curat;
Saluete ȩternum: nam vos placidamq. quietem,
Et totos ſine nube dies, noctesq. ſerenas
Affertis domino, recipit cum feſſus ab Vrbe
(Quam lymphis ſecat intortis vetus Albula) ſeſe
In Caprarolȩ tractus, arceſq. ſuperbas.
Quid dicam? memoranda tui ſunt commoda ruris:

Quæ

Quæ ſi quis numerare velit, velit ętheris idem
Aſtrorum numerare ignes, quot & induat ornus
In frondes ſe vere nouo, Zephyrive ſub ortu.
Interea dum nos patrias habitabimus oras,
Et lętos nemorum colles; tu maxime rerum
Omnipotens Pater hunc ſerua venientibus annis.
O vtinam liceat nobis redeuntibus olim
Cernere ALEXANDRVM *ſacrata in ſede tenentem*
Sceptra, quibus poſitas patrijs in collibus arces
Felici ditione regat, populoſq. Quirini.
Finierat, cum iam paſſim ſurgentibus vmbris
Cedebat, terraſq. ſua ſine luce, polumq.
Paulatim Sol decedens linquebat, & oras
Oceani, Heſperioſq. amnes iam pronus adibat.

FINIS.

IN ADVENTV SVMMI PONT. GREGORII XIII. AD ARCEM CAPRAROLAE.

PASTORVM *primus, nemorumq. armenta Lycormas*
Per Cimini paſcens valles, & culmina; poſtquam
GREGORIVM *ſenſit illuc accedere, qui nunc*
Temperat immenſum diuinis legibus orbem,
In Caprarolæ ſedes, arcemq. ſuperbam;
Lætitia exultans muſcoſa in rupe canebat,
Et tales alto referebat pectore voces:
(Dum vero caneret, iuuenum chorus omnis ad antrum
Aſtitit, & venti circum poſuere, nec vnda
E fonte irriguo fluxit, nec garrula progne,
Aut alia aſſuetos cantus exercuit ales,
Mugituve truces ruperunt carmina tauri.)
Salue hominum tutela ingens, nemora ardua cuius
Aduentu circum exultant, & paſtor ad alta
Sidera lætatus ſiluis noua carmina fundit.
Te fontes, ſiluæq. colunt; tibi florida prata
Submittunt varios texenda in ſerta colores:
Lætitia atq. alacres ludunt per prata iuuenci;
Cuſtodesq. tenet pecudum, ſiluasq. voluptas.
Quàm lætor veniſſe diem, quem ſæpe Phyletas
Prædixit quondam venturi haud inſcius æui:

Paſtor

Paſtor erit, pingues ſub quo per prata iuuenci,
Et vigili cuſtode greges lætiſſima carpent
Gramina, & optatos Thyberina ad flumina ſomnos.
Non Auſter flauas mixta cum grandine fruges
Proteret, effuſum aut flumen feret hordea ſecum:
Nec ſegeti lolium, gregibusve aconita nocebunt.
Ergo purpureos in aprico colle racemos
Lætitia oſtentant vites; & læta colores
Ante diem rutilos ſiluis pomaria ducunt.
GREGORIVM *ingeminat paſſim per compita pubes:*
Reſponſant gelidæ rupes, & nomen amati
Paſtoris late referunt; monteſq. canoras
Per ſiluas voluunt, & per iuga frondea voces:
Et baccis hederæ, & niuei redimita liguſtri
Flore comas pubes campis incedat apertis
Ruſtica, & huic noua ſacra canant per rura, domosque.
O ſuperi, date nunc vati memorabile carmen;
Atq. illi maiora meis concedite votis.
Viue precor Pater alme, diu, & feliciter; & nos
(Vt facis) æternum ſolito ſub numine ſerua.
Interea his terris longum expectate, ſubibis
Aurea nunc mea tecta, olim loca conſita dumis:
Quæ tua ſunt, ſi me tanto dignabere honore.
Dixit vbi hæc ſupplex inflexo poplite paſtor,
Lætitia circum fontes ſaliere; nouumq.
Effulſit lumen ſiluis, & plauſibus antrum
Inſonuit, ſunt & dulcedine viſa moueri
Gramina, & aprici flores; hortosque, domumq.
Surgentem implerunt varijs concentibus auræ.

FINIS.

IN FONTES HORTORVM CAPRAROLAE EPIGRAMMA.

HIC *folia hæc inter iaculatur Capra liquores;*
Atq. Irim vario lympha colore refert.

Aliud.

Quam nos Caſtalio fonti concedimus, hoſpes,
Tam fontis cedit qualibet vnda mihi.
Ars decorat ſtructos ſi quos e marmore fontes,
Huic operi, & noſtris cedat imaginibus.

Aliud.

Ipſe ego Tyrrheni quondam maris incola Thaumas,
Nunc placida vmbroſis collibus antra colo:
Et dulces lymphas effundere lętor ab ore,
Et freta, & æquoreas deſeruiſſe domos.

Aliud.

Cerneret vt fontem hunc Amor alta Cythera reliquit,
Feſſus & ad gelidæ murmura dormit aquæ.

Aliud.

Vos quoque liquiſtis, pueri, Cyprumque, Gnidumque:
Et tecta incolitis regia FARNESII.

Aliud.

Vicinas liqui rupes, vt fonte recenti

Miſcerem domino vina Capena meo:
Cum prohibent hortis vaga flamina ponere menſas,
Aut niger e cælo cum cadit imber aquę.

Aliud.

Frondoſis nemorum latebris ſuccede, viator,
Qua fontis latices non grauis vmbra tegit:
Mox bibe, & hic ſiluis ſomnum cape; namq. per herbã
Vipera non errat, nec latet anguis aqua.

Aliud.

Hos latices ne accede meos, nec tange, viator;
Sanguine fœdata eſt ſi tua dextra manus.
Noſtrę etenim lymphę miſceri cędibus horrent:
Grataq. Amynęi munera montis amant.

Aliud.

Veſpere quę virides hortos, & mane rigabat
Deducta e varijs per caua ſaxa locis:
Nunc domini menſis carcheſia miſcet; & aures
Detinet arguto garrula lympha ſono.

Aliud.

Sum Cimina ante alias fama notiſſima lymphas,
Cærula quæ in lucem lilia ſola rigo.
Namq. amat hęc dominus; clypeoq. inſigne vetuſtum
Lilia cęruleo picta colore gerit.

Aliud.

En Satyri, Nymphęq. caua ſub rupe, viator,
Plurima qua celſo fornice lympha cadit.

Atq:

Atq. lacum delapſa facit, ceu maximus imber;
Antraq. non paruo murmure pulſa ſonant.
Hos fluit in latices decliui riuulus vnda,
Purior electro, frigidiorq. gelu.
Dum ceſſant latices, ludunt ceu per mare piſces:
Dumq. pluit, taciti per caua ſaxa latent.
Hic Satyri, & Nymphę procero corpore latis
Suſtentant humeris pondera tanta ſuis.
Omnia quę longe demirans aduena dixit,
Rarum opus hoc ſtruxit quis, niſi FARNESIVS?

IN FONTEM CRYPTAE FERRATAE.

SEPTENOS *peteret colles cum Iulia lympha,*
Quos vetus intortis Albula ſcindit aquis:
Capta loci inſignis forma eſt, beneolentis & horti,
Et rupis, platani quam leuis vmbra tegit.
Dixit &, hic mihi certa domus: vos tecta valete
Regia: cumq. tuo Thybride Roma vale.

Aliud.

Florentes rigat hos hortos aqua Iulia, nec non
Tepula, quæ quondam peterent cum celſa Quirini
Mœnia; & alluerent ſeptem, ceu flumina, colles,
Errauere diu iam ſæuo a milite fractis
Fornicibus, has per valles, nemorumq. receſſus.
At poſtquam in partem ſedes hæc regia ceſſit
FARNESIO, *cum Romanam non poſſet ad vrbem;*

Ad

Ad patrioſq. lares dulces perducere lymphas;
Hoc rarum conſtruxit opus, geminoſq. reduxit
In liquidum hunc fontem latices, hortoſq. locumq.
Siluarum indigenis vna cum fonte dicauit.

Augurat opera ſua fore diuturna.

Te cecini, Caprarola, procul notiſſima noſtris
Carminibus, nitidam lucem qua Sol vehit, & qua
Diſcedens linquit miſeris mortalibus vmbras;
Et quo Chriſtophorus ſulcans maria alta Columbus
Deuenit poſitas Cancri ſub ſidere terras;
Atq. nouum terrarum orbem, nouaq. aſtra retexit,
Aſtra prius noſtris non viſa, aut cognita nautis.
Te Dacus, populiq. legent, qui torrida regna,
Cyniphiasq. colunt ripas. non ipſa nocebit,
Quamuis tarda, tibi ſæclis venientibus ætas.
Te tolles fama illuſtrem ſuper ęthera: tuq.
FARNESII *æternum viues ſub Principis aura.*
Ipſe ego in æthercam lucem prope flumina Mellę
Editus, & multis verſu ſat notus in oris,
Non ſine laude ferar pręcinctus tempora lauro
Docta per ora virum. Cecini nam primus ad vndam
Oceani errantes diuerſa per ęquora nautas:
Et fortunatas alio ſub ſidere gentes.
Et verſa in varias deſcripſi corpora formas,
Poſt vatem, patria eſt cui Sulmo vberrimus vndis:
Et Leucem expoſitam, Daphnimq. e littore Lesbi
Thybridis ad ripas, Tyrrhena & ad ęquora duxi.
Atq. vrbem Venetam cecini; & fera bella gygantum.
Me dicente etiam fies tu nobilis inter
Auſonias arces, arx o Caprarola, tibiq.

Cedent

Cedent Pyramides, cedent & Adonidis horti,
Fonteſque, interq. aerias tecta aurea ſiluas,
Regis opus, queis enituit Phęacia tellus.
Nam neq. marmoreis, auroq. inciſa columnis
Nomina clara Ducum, doctis vel picta tabellis
Effigies vera illorum, quam pinxit Apelles,
Hos immortales faciet, ſi lingua ſilebit
Lactea ſcriptorum felici carmine vatum.
Et nec Pyramides, ſtructæve in littore moles
Baiarum, iratoq. mari, quæ vertice vincant
Aera, & exciſi montes, & montibus arces
Impoſitę haud longum poſſunt ſe extendere in æuum,
Ob varios rerum euentus, rerumq. ruinas.
Scripſiſſet niſi Mœonides, non clarus Vlyſſes
Inſidijs, non eloquio Neleius heros,
Non Teucrum Aeacides terror. non facta Quiritum
Magnanimum quſquam noſſet belloque, togaq.
Inclyta, ſcriptorum ſi pagina docta ſileret.
Hiſtorijs alij dixere pedeſtribus arma
Aſpera, deuictaſq. acies, artemq. colendi
Tellurem; & rerum cauſas, aut ſidera; & orbem:
Aut mutas medicinæ artes, aut ciuica iura.
Sed ne tu Caprarola time volitare per oras
Externas, ſimul & noſtras: nam me quoq. amarunt
Auſonij vates; nec me ſpreuere canentem
Thybridis ad ripas, patrijve ad flumina Mellę.
Nec dubita, multos tua fama extendet in annos
Se (reor vt) ſi quid poterunt mea carmina, nomen,
Nomen honoratum Domini, venientibus ętas
Temporibus numquam falſa rubigine tanget.

FINIS.

AD ALEXANDRVM Cardinalem Farneſium.

HOS flores, dum bruma gelu riget aſpra per agros,
Dat tibi ſerpillo vinctos, hederaq. virenti,
Gambara fœcundi cuſtos Laurentius horti.
Hos fouit tepidum ad Solem. Tu ſemper habebis
Et primos horti flores, primoſq. hyacinthos,
Et tibi primitias ruris, ſiluæq. quotannis
FARNESI venerande feram: tu roſcida poma
Autumno, mellisq. fauos ſub ſidere verno
Accipies, & ſit rudis hæc mea pagina quamquam,
Te tamen ante alios canet, & tibi florea ſerta
Intexet, quoties hortos, mea regna reuiſes.
Hic vbi odoratos tellus lætiſſima flores
Educat, & dulcis cælo diffunditur aura,
Tu mecum e grauidis carpes poma aurea ramis.
Fiſcellam preſſi lactis tibi Romulus Alcon
Afferet, & plenis beneolentia ſerta caniſtris.
Te ruris decor omnis amat, valleſq. recuruæ:
Flumina te, ripæq. vocant; tibi florida prata
Submittent varios texenda in ſerta colores.
Ipſe ſedens molli vates Melibæus in herba
Sanguineis intexta roſis, tibi lactea nectit
Lilia, narciſſum, rutiliq. comas amaranthi.

Te tuus ad liquidos fontes longæuus Amilcon
Lanigeri oblitus pecoris, rerumq. ſuarum,
Te ſolum cupit abſentem. Sed nec mihi rura
Ipſa placent ſine te, nec noſtro grata receſſu
Otia, nec Latiæ vates euoluere linguæ,
Iudice vel ſine te laudabile condere carmen.
Ne ſedes horreſce meas, licet horrida cælo
Regnet hiems: his hoſpitijs non frigora regnant:
Et nos ſublimis rupes defendit ab alto
Surgentis Boreæ flatu: tegit ardua laurus
Veſtibulum; tuguriq. fores, aditumq. patentem:
Et tibi pro Borea, gelidis pro flatibus auræ
Spirabunt: pro purpurea niue veſtiet arua
Terra parens viridante coma, tibi floribus herbæ
Halabunt, Veriſq. ferent violaria fœtus.
Grata tuis proauis tibi cęrula lilia tellus
Fundet humo, quibus æquiparet non ſe roſa, non ſe
Pubeſcens coma Narciſſi, non lutea caltha,
Quodq. legit longęuus Arabs beneolentibus aruis;
Illa geret donec clypeo domus inclyta gentis
FARNESIAE, viuentq. tui ſub numinis aura.
Non illis æſtas, nec hiems incana nocebit,
Non Aquilo, non imbriferis Notus impiger alis.
Hic vbi ſępe canit choreas, & gaudia Diuum
Zanchius: aut campos ſpatiantem narrat Alethem
Mirantem cæli tractus, atq. ętheris oras,
Et mundi verum auctorem, rerumq. parentem.
Dumq. canit, Siculus Sampſon percurrit eburno
Pectine fila lyrę, quem circum Aeneia pubes
Exultat, ſpargitq. locum fragrantibus herbis:
Et vatum chorus aſſurgit, plauditq. canenti.